

Kohti puolustusunionia?

Euroopan unionin puolustuspoliittisen yhdentymisen retorinen rakentaminen vuosien 2022 ja 2025 strategisissa asiakirjoissa

Valtio-oppi
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Cia Ylenius

15.5.2026
Turku

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Valtio-oppi

Tekijä: Cia Ylenius

Otsikko: Kohti vahvempaa unionia? Euroopan unionin puolustuspoliittisen yhdentymisen retorinen rakentaminen vuosien 2022 ja 2025 strategisissa asiakirjoissa

Ohjaajat: professori Henri Vogt

Sivumäärä: 73 sivua

Päivämäärä: 15.5.2026

Globaali turvallisuusympäristö on muuttunut radikaalisti viimeisten vuosien aikana, jonka vuoksi myös Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikka on jatkuvan tarkastelun kohteena. Unionin tavoitteet strategisesta autonomiasta ja syvenevästä puolustusyhteistyöstä ilmenevät sen strategisissa asiakirjoissa, joiden kautta unioni määrittelee rooliaan muuttuvassa maailmanjärjestyksessä. Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan Euroopan unionin puolustuspoliittisen yhdentymisen retorista rakentamista ja siinä tapahtunutta muutosta vuosien 2022 ja 2025 välillä. Tutkimuksen aineistona käytetään kahta keskeistä asiakirjaa: vuonna 2022 julkaistua Strategista kompassia sekä vuonna 2025 julkaistua puolustuspolitiikan Valkoista kirjaa.

Tutkielman alussa luodaan katsaus Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikan rakenteisiin ja integraation historiaan, puolustusyhteistyöhön sekä kansainvälisen järjestyksen muutoksiin ja Euroopan unionin muuttuneeseen turvallisuusympäristöön. Tutkimuskysymyksiin vastataan laadullisella sisällönanalyysillä, jossa hyödynnetään teemoittelua. Menetelmäluvun jälkeen esitetään aineiston analyysi, jossa asiakirjoja tarkastellaan omina kokonaisuuksinaan sekä vertailevassa asetelmassa.

Tutkielman analyysin tuloksena pystyttiin Valkoisesta kirjasta hahmottamaan viisi (5) ja Strategisesta kompassista neljä (4) Euroopan unionin puolustuspolitiikan yhdentymistä rakentavaa teemaa, jotka toistui aineistojen retoriikassa. Nämä teemat olivat vuonna 2025 julkaistussa Valkoisesta kirjassa: talous, kilpailukyky ja investoinnit; Euroopan yhteinen turvallisuus; ulkopuolelta tuleva akuutti uhka; eurooppalaiset arvot ja historia sekä Ukrainan sota. Vuonna 2022 julkaistusta Strategisesta kompassista tunnistettiin neljä keskeistä teemaa: kumppanuudet, yhteistyö ja EU vahvempana liittolaisena; uusi muuttunut toimintaympäristö; eurooppalaiset arvot ja periaatteet sekä ulkopuolinen uhka ja tulevaisuuden epävarmuus.

Tutkielma osoittaa, että EU:n turvallisuus- ja puolustuspoliittinen ajattelu on muuttunut aikaisemmasta visiota ja periaatteita painottavasta lähestymistavasta kohti konkreettisempaa, tuotantokykyyn ja resursseihin tukeutuvaa integraatiota. Venäjän muodostama pysyvä uhka ja Ukrainan sodan pitkittyminen ovat pakottaneet Euroopan unionin syventämään yhdentymistään yli perinteisten hallitustenvälisen yhteistyön rajoitteiden. Tämä kehitys heijastuu retorisenä siirtymänä arvoihin pohjautuvasta globaalista vastuusta kohti strategista ja eksistentiaalista varautumista.

Tutkielman aihe on yhteiskunnallisesti ja poliittisesti merkittävä, sillä se valottaa niitä strategisia rakenteita, joilla unioni oikeuttaa toimivaltansa laajentamisen perinteisesti kansallisen suvereniteetin ytimeen kuuluvalla puolustussektorille. Tulokset tarjoavat uutta tietoa siitä, miten Ukrainan sodan normalisoituminen on muuttanut Euroopan unionin käsitystä itsestään turvallisuuden tuottajana ja itsenäisenä globaalina toimijana.

Avainsanat: Eurooppa, Euroopan unioni, integraatio, puolustusyhteistyö, turvallisuuspolitiikka, puolustuspolitiikka, kansainvälinen järjestys, sota

Lyhenteet: EDA, EDC, EHTY, ENISA, EPF, ETPP, ETY, EU, EUGS, EUH, Frontex, Nato, PESCO, YK, YTPP, YUTP

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen taustaa	5
1.2	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	7
1.3	Tutkielman rakenne	10
2	Yhdentymisen unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla	11
2.1	Tavoitteena yhtenäinen Euroopan unioni	11
2.2	Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikka	13
2.2.1	Turvallisuuspolitiikan toimijat Euroopan unionissa	18
2.2.2	Euroopan unionin puolustusyhteistyö	20
2.2.3	Kansainvälinen järjestys	22
3	Aineisto ja menetelmä	32
3.1	Tutkimusasetelma	32
3.2	Aineiston esittely	33
3.2.1	Valkoinen kirja Euroopan puolustuksesta	33
3.2.2	Strateginen kompassi	34
3.3	Tutkimusmenetelmä	35
3.3.1	Tutkimuksen toteutus	37
4	Analyysi	39
4.1	Analyysi Valkoisesta kirjasta Euroopan puolustuksesta	39
4.1.1	Talous, kilpailukyky ja investoinnit	39
4.1.2	Euroopan yhteinen tulevaisuus	41
4.1.3	Ulkopuolelta tuleva akuutti uhka	43
4.1.4	Eurooppalaiset arvot ja historia	44
4.1.5	Ukrainan sota	46
4.2	Analyysi Strategisesta kompassista	48
4.2.1	Kumppanuudet, yhteistyö ja EU vahvempana liittolaisena	48
4.2.2	Uusi muuttunut toimintaympäristö	51
4.2.3	Eurooppalaiset arvot ja periaatteet	54
4.2.4	Ulkopuolinen uhka ja tulevaisuuden epävarmuus	56
4.3	Vertaileva analyysi: Siirtymä hallitustenvälisestä koordinaatiosta ylikansalliseen integraatioon	60
4.3.1	Ulkopuolinen uhka: Epävarmuudesta välttämättömyyteen	61

4.3.2	Eurooppalaiset arvot: Idealismista strategiseen realismiin	62
4.3.3	Talous ja yhteistyö: Kumppanuuksista teolliseen omavaraisuuteen	63
4.3.4	Ukrainan sota: Akuutista kriisistä integraation moottoriksi	64
4.3.5	Johtopäätös vertailusta: Strategisen autonomian uudelleenmäärittely ja integraation syveneminen	65
5	Johtopäätökset	66
	Lähteet	70

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen taustaa

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, Yhdysvaltojen sisäpoliittinen epävarmuus ja sen heijastuminen transatlanttiseen suhteeseen, Kiinan kasvava geopoliittinen ja taloudellinen vaikutusvalta sekä Lähi-idän pitkittyneet konfliktit. Maailmanpoliittisia haasteita voisi luetella pitkän listan, ja viime vuosina ne ovat muovanneet kansainvälisen politiikan toimintaympäristöä perustavanlaatuisesti. Samaan aikaan sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen periaatteet, monenkeskisyys ja kansainväliset instituutiot ovat joutuneet ennennäkemättömään paineeseen. Tässä muuttuneessa ja kiristyneessä turvallisuusympäristössä Euroopan unionin asema ja rooli globaalina turvallisuustoimijana ovat nousseet keskeiseksi poliittiseksi kysymykseksi.

Euroopan unionin rooli kansainvälisessä politiikassa on perinteisesti ollut moniulotteinen ja osin ristiriitainen. Unionin retoriikassa korostuvat tavoitteet yhtenäisemmästä, strategisesti autonomisemmasta ja integroituneemmasta Euroopasta, mutta samanaikaisesti jäsenvaltioiden väliset näkemyserot, voimistuva sisäpoliittinen polarisaatio ja nopeasti muuttuva maailmanpoliittinen tilanne ovat haastaneet unionin yhtenäisyyttä. Historiallisesti EU on ollut hidas reagoimaan sitä kohtaaviin haasteisiin niin ulkoisissa kuin sisäisissäkin kriiseissä, mikä on johtanut sen globaalin uskottavuuden kyseenalaistamiseen kansainvälisen politiikan areenalla. (Smith 2017, 506-507.) Nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa nämä kysymykset ovat kärjistyneet: EU:n rooli turvallisuuden, suvereniteetin ja alueellisen vakauden turvaajana on konkretisoitunut erityisesti suhteessa Venäjän jatkuvaan hyökkäyssotaan Ukrainassa.

Unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTPP) muodostaa keskeisen välineen, jonka kautta EU pyrkii vastaamaan edellä mainittuihin haasteisiin. YTPP mahdollistaa unionin johtavan roolin kriisinhallintaoperaatioissa, konfliktien ehkäisyssä ja kansainvälisen turvallisuuden vahvistamisessa. Se on olennainen osa EU:n kokonaisvaltaista lähestymistapaa kriisinhallintaan, joka perustuu siviili- ja sotilasvoimavaroihin. Maailmanpoliittinen tilanne kuitenkin muuttuu jatkuvasti, ja Euroopan turvallisuusympäristö on yhä monimutkaisempi ja epävarmempi. Euroopan unionilta vaaditaan kasvavaa kykyä, johdonmukaisuutta ja strategisuutta globaalina toimijana. EU:lla on tarpeen tullen käytössään ainutlaatuinen joukko välineitä rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi. Kokonaisvaltainen lähestymistapa on

keskeinen voimavara tämän päivän ja tulevaisuuden monimutkaisten, monitoimijaisten ja moniulotteisten kriisien ja kasvavien turvallisuusuhkien ratkaisemisessa. (Euroopan unioni, 2025.) YTPP:n kokonaisvaltainen lähestymistapa näyttää laajentuvan perinteisen kriisinhallinnan ulkopuolelle kohti puolustusteollisen pohjan ja teknologisen suvereniteetin turvaamista. Tämä viittaa siihen, että unionin keinovalikoima nähdään tulevaisuudessa entistä selkeämmin kytkettynä taloudelliseen kilpailukykyyn ja puolustusteolliseen realismiin.

Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (ETPP) on erottamaton osa EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (YUTP), joka kattaa kaikki unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset. YUTP:n ja ETPP:n institutionaaliset puitteet menevät suurelta osin päällekkäin, vaikka ETPP:n operatiiviset erityispiirteet ovat luoneet erillisen instituutioiden alajoukon, jonka tehtävänä on kriisinhallintaoperaatioiden suunnittelu ja toteuttaminen. Tällä politiikan alalla päätökset tehdään jäsenvaltioiden kesken yksimielisyyssäännön perusteella, mikä korostaa hallitustenvälistä luonnetta ja kansallisen suvereniteetin merkitystä. Päätöksentekoa edeltää kuitenkin monivaiheinen ja institutionaalisesti tiivis vuorovaikutusprosessi. (Grevi 2009, 19.) Vaikka päätöksenteko on vahvasti sidottu yksimielisyyteen ja hallitustenvälisyyteen, tiivistyvä institutionaalinen vuorovaikutus luo painetta kohti yhtenäisempää strategista kulttuuria.

Erityisesti nykyisessä nopeasti muuttuvassa turvallisuustilanteessa yksimielisyyteen perustuva päätöksentekomalli on noussut kriittisen tarkastelun kohteeksi. Tilanteissa, joissa reaktioita vaadittaisiin nopeasti ja geopoliittiset jakolinjat syvenevät, yksittäisten jäsenvaltioiden varaukset voivat hidastaa tai estää yhteisten toimien syntymistä. Päätöksentekokyky voidaan tässä yhteydessä määritellä kykyä muotoilla, hyväksyä ja toteuttaa yhteisiä päätöksiä. ETPP:n kannalta tämä kapasiteetti sisältää viisi keskeistä tehtävää; kyvyn sopia yhteisistä poliittisista ja strategisista painopisteistä, kyvyn kehittää EU:n kriisinhallinnan käsitteellistä viitekehystä, kerätä riittävästi tietoa ja tuottaa yhteisiä analyyseja, laajentaa ja mobilisoida sotilas- ja siviilivoimavaroja sekä hyödyntää unionin taloudellisia resursseja ja toteuttaa kriisinhallintaoperaatioita. ETPP:n institutionaalisen kehyksen on tarkoitus varmistaa, että nämä toiminnot täytetään tehokkaasti samalla kun pyritään lähentämään jäsenmaiden kansallisia kantoja ja parantamaan EU:n toiminnan johdonmukaisuutta. (Grevi 2009, 20.) Sääntöperusteinen vaatimus yksimielisyydestä voikin kääntyä strategiseksi heikkoudeksi kriisitilanteiden vaatiessa välitöntä toimintakykyä. Tämän voidaan nähdä asettavan merkittäviä haasteita EU:n uskottavuudelle globaalina turvallisuustoimijana.

ETPP:n keskeiset vahvuudet, kuten jäsenvaltioiden sitoutuminen ja unionin laaja poliittinen työkalupakki, voivat kuitenkin muodostua myös rajoitteiksi. Yksimielisyyteen perustuvassa järjestelmässä päätösten syntyminen edellyttää kansallisten kantojen lähentymistä ja kompromissien rakentamista, mikä on usein aikaa vievää ja poliittisesti herkkää. Päätösten tehokas toimeenpano puolestaan edellyttää johdonmukaista resurssien mobilisointia ja eri toimijoiden koordinoitua päätöksentekoprosessin kaikissa vaiheissa. Poliittinen lähentyminen ja toiminnan johdonmukaisuus ovat siten välttämättömiä edellytyksiä EU:n tehokkaalle turvallisuus- ja puolustuspoliittiselle toimijuudelle, mutta juuri näiden edellytysten saavuttaminen muodostaa yhden ETPP:n päätöksenteon keskeisimmistä haasteista muuttuvassa maailmanpoliittisessa tilanteessa. (Grevi 2009, 19.) Vaikka puolustuspolitiikka on perinteisesti ollut kansallisen suvereniteetin ydintä, tuoremmat mielipidemittaukset osoittavat laajaa tukea yhteiselle EU-puolustukselle (Borri ym. 2024, 35).

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Euroopan unionin puolustuspoliittisen yhdentymisen retorista rakentamista unionin strategisissa asiakirjoissa. Lisäksi analyysin keskiössä on muutos tässä puolustuspoliittisen yhdentymisen retorisessa rakentamisessa vuosien 2022 ja 2025 välillä, ajanjaksona, jona Euroopan turvallisuusympäristö on kokenut radikaalin muutoksen. Tutkielmassa tarkastellaan kahta keskeistä asiakirjaa: Venäjän hyökkäyssodan alkumetreillä julkaistua Strategista kompassia (2022) sekä kolme vuotta myöhemmin, sodan vakiinnuttua, julkaistua Valkoista kirjaa (2025). Tutkielman tavoitteena on selvittää, miten unionin julkaisemissa asiakirjoissa perustellaan yhteisen puolustuspoliittisen yhteistyön syventämisen tarvetta sekä sitä, onko perusteluissa tapahtunut selvää muutosta maailmanpoliittisen tilanteen muuttuessa radikaalisti viime vuosien aikana. Erityisenä mielenkiinnon kohteena on se, miten yhdentymisen tarvetta on perusteltu turvallisuuspoliittisen kriisin pitkittyessä.

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkielman keskiössä, ja yleisenä tutkimuskysymyksenä, on kysymys siitä, miten Euroopan unionin strateginen suunta ja identiteetti turvallisuustoimijana ovat muuttuneet 2020-luvulla Ukrainan sodan myötä. Tutkimusongelma kytkeytyy laajempaan keskusteluun Euroopan unionin muuttuvasta identiteetistä globaalina toimijana. Perinteisesti EU on nähty sääntöpohjaisen yhteistyön ja liberaalien arvojen puolestapuhujana, mutta nykyinen

turvallisuusympäristö on pakottanut myös unionin tarkastelemaan asemaansa moninapaisessa maailmassa. Tämä siirtymä ei ole ainoastaan reaktio ulkoisiin uhkiin, vaan se heijastaa unionin sisäistä tarvetta kuroa umpeen niin kutsuttua kyvykkyyksien ja odotusten kuilua. Tutkielmassa keskeisenä menetelmänä toimii sisällönanalyysi, joka mahdollistaa aineiston systemaattisen tarkastelun. Erityisesti teemoittelun kautta on mahdollista tunnistaa aineistosta toistuvia merkityksiä ja säännönmukaisuuksia. Teemoittelun tavoitteena on jäsentää Strategisen kompassin ja Valkoisen kirjan sisältöä siten, että niissä nousevat keskeiset perusteet ja retoriset rakenteet tulevat esille.

Tutkielman yleinen tutkimuskysymys on seuraava:

Miten Euroopan unionin strateginen suunta ja identiteetti turvallisuustoimijana ovat muuttuneet lyhyen ajanjakson aikana?

Tämä tutkimuskysymys jakautuu tutkielmassa kolmeen empiiriseen, vahvasti toisiinsa liittyvään alakysymykseen, joiden kautta aineistoa tarkastellaan. Nämä kolme alakysymystä ovat seuraavat:

1. Miten Euroopan komission Valkoinen kirja (2025) rakentaa käsitystä Euroopan unionin puolustuspolitiikan yhdentymisestä ja strategisesta autonomiasta?

Tämän tutkimuskysymyksen tarkoituksena on selvittää, miten komission tuorein strateginen linjaus määrittelee unionin suuntaa turvallisuuspoliittisena toimijana tilanteessa, jossa Euroopan turvallisuusympäristö on kokenut radikaalin muutoksen. Tutkielmassa analysoidaan, millaisilla retorilla keinoilla asiakirja perustelee puolustusyhteistyön syventämisen välttämättömyyttä. Tavoitteena on tunnistaa ne diskursiiviset rakenteet, joilla komissio pyrkii legitimoimaan uusia ylikansallisia instrumentteja ja vahvistamaan rooliaan puolustuspoliittisena vaikuttajana.

2. Miten Euroopan unionin puolustus- ja ulkoministerien toimesta hyväksymä Euroopan unionin Strateginen kompassi (2022) rakentaa käsitystä Euroopan unionin puolustuspolitiikan yhdentymisestä ja strategisesta autonomiasta?

Toisen tutkimuskysymyksen avulla tarkastellaan unionin strategista heräämistä ja integraation syventämisen retoriikan lähtöpisteitä Venäjän hyökkäyssodan käynnistymisen jälkeisessä tilanteessa. Tutkielmassa selvitetään, miten Strateginen kompassi asettaa raameja unionin turvallisuus- ja puolustuspoliittiselle tahtotilalle ja millaisena strateginen autonomia näyttäytyy

sodan alkuvaiheessa. Analyysin painopiste on siinä, miten asiakirjassa perustellaan unionin tarvetta syventää yhteistä puolustuspolitiikkaa ja millainen painoarvo vapaaehtoisella jäsenvaltioiden välisellä yhteistyöllä on. Tutkimuskysymyksen avulla pyritään ymmärtämään, miten unioni määrittelee arvonsa ja intressinsä suhteessa muuttuviin uhkakuviin.

3. Miten vuonna 2025 julkaistu Valkoinen kirja vertautu vuonna 2022 julkaistuun Strategiseen kompassiin Euroopan unionin puolustuspolitiikan yhdentymisen retorisisessa rakentamisessa?

Kolmas ja viimeinen tutkimuskysymys kokoaa tutkielman analyysin vertailevaksi kokonaiskuvaksi. Tavoitteena on selvittää, onko unionin puolustuspoliittisessa retoriikassa tapahtunut merkittävää muutosta tai painopisteen siirtymää sodan pitkittymisen ja globaalien kilpailun kiristymisen myötä. Tutkimuskysymyksen avulla analysoidaan asiakirjojen välistä diskursiivista jatkuvuutta: onko reaktiivinen kriisinhallintapuhe muuttunut rakenteelliseksi ja pysyväksi integraatiostrategiaksi?

Vertailevassa asetelmassa tarkastellaan erityisesti sitä, miten perustelut yhdentymiselle ovat kehittyneet. Tutkimuskysymykseen vastaamalla pohditaan, miten maailmanpoliittinen murros on vaikuttanut unionin tapaan sanoittaa omaa olemassaoloaan turvallisuuden tuottajana sekä millainen ajallinen kehityskulku on nähtävissä näiden kahden strategisen asiakirjan välillä.

Hypoteesini on, että Euroopan unionin jäsenvaltioiden yleinen tahtotila unionin yhteisen puolustuspolitiikan syventämiseen on vahvistunut Ukrainan sodan jatkumisen myötä. Yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa vahvistamalla pyritään myös syventämään EU:n integraatiota. Siinä missä Strateginen kompassi toimi vastauksena Venäjän hyökkäyssodan herättämään akuuttiin uhkaan, vuoden 2025 Valkoinen kirja vastaa pysyvämpään tarpeeseen hallita riippuvuussuhteita ja turvata Euroopan teollinen perusta. Ukrainan sota on toiminut syykkeenä, joka on pakottanut unionin muuttamaan toimintamallejaan ja hyväksymään uuden realiteetin, jossa raaka valtapiiri- ja voimapolitiikka on palannut osaksi Euroopan turvallisuusympäristöä.

Hypoteesini taustalla on oletus, että integraatio on siirtynyt puhtaasta kriisinhallinnasta ja retoriikasta kohti instrumentalisempaa lähestymistapaa. Strateginen autonomia ei tässä kontekstissa ole enää pelkkä visio vapaaehtoisesta yhteistyöstä, vaan se rakentuu tarpeelle hallita strategisia riippuvuuksia ja varmistaa unionin suvereniteetti. Tutkielman tarkoituksena onkin osin myös selvittää, miten EU pyrkii säilyttämään sääntöpohjaisen kansainvälisen

järjestyksen periaatteet samalla, kun se omaksuu yhä enemmän voimapolitiikkaan ja strategiseen kilpailuun pohjautuvia toimintamalleja.

1.3 Tutkielman rakenne

Johdantoluvun jälkeen käydään läpi tutkielman kirjallisuustaustaa. Siinä luodaan katsaus aiempaan kirjallisuuteen tutkielman aiheesta. Toisessa luvussa tehdään lyhyt katsaus Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan rakentumisen historiaan sekä tarkastellaan EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan rakenteita ja olennaisia toimijoita tässä viitekehyksessä. Lisäksi osiossa tarkastellaan kansainvälistä järjestystä ja unionin roolia tässä järjestyksessä. Katsausta luodaan myös siihen, miten Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on vaikuttanut näihin toimintakehyksiin.

Luvussa 3 käydään läpi tutkielman tutkimusaineisto ja -menetelmä. Tutkimusaineiston analyysi käydään luvussa 4. Tutkimusaineiston analyysi on jaettu kolmeen eri alalukuun. Luvussa 4 käsitellään ensin Euroopan komission Valkoisen kirjan (White Paper for European Defence) analyysi. Tämän jälkeen käsitellään tutkielman toisen aineiston, Euroopan unionin Strategisen kompassin (Strategic Compass for Security and Defence), analyysi. Lopuksi vielä tehdään vertailu näiden kahden aineiston välillä ja esitellään keskeiset tutkimustulokset. Viimeisessä, viidennessä luvussa, käydään kootusti läpi tutkielman keskeisemmät tulokset ja tehdään johtopäätökset sekä arvioidaan tutkielman toteutusta ja mahdollisia jatkokehityksen edellytyksiä aiheeseen.

2 Yhdentyminen unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla

Tässä luvussa luodaan katsaus Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikan historialliseen kehitykseen, institutionaalisiin rakenteisiin sekä toimintaympäristöön. Luku alkaa integraatioprosessin alkuvaiheista ja etenee kohti turvallisuushaasteita, jotka värittävät tämänhetkistä turvallisuuspoliittista toimintaympäristöä. Luvussa tarkastellaan myös kyseisen politiikan alan keskeisiä toimijoita, päätöksentekoprosesseja sekä unionin suhdetta ulkoisiin toimijoihin ja yhteistyökumppaneihin, kuten Natoon ja Yhdysvaltoihin.

2.1 Tavoitteena yhtenäinen Euroopan unioni

Euroopan unionin historialliset juuret löytyvät toisesta maailmansodasta. Sodan jälkeen eurooppalaiset päättivät estää vastaavien tapahtumien toistumisen. Kuitenkin lähes heti sodan päätyttyä Eurooppa jakautui Itä- ja Länsi-Eurooppaan ja näin alkoi 40 vuotta kestänyt kylmä sota. (Terziev, Stefanov & Banabakova 2018, 134.) Toisen maailmansodan jälkeen eurooppalaiset johtajat halusivat luoda perustan Euroopan liittovaltiolle tai ylikansalliselle poliittiselle yhteisölle alkaen taloudellisesta yhdentymisestä (Gegout 2010, 5). Sodan jälkeen vuonna 1949 Länsi-Euroopan valtiot perustivat Euroopan neuvoston edistämään rauhaa Euroopan mantereella (Eduskunta, 2024). Tämä oli ensimmäinen askel valtioiden väliseen yhteistyöhön. Kuusi valtiota halusi edistää yhteistyötä vielä pidemmälle. Nämä valtiot olivat Belgia, Ranska, Saksa, Italia, Luxemburg ja Alankomaat. Näin ollen Ranskan ulkoministeri Robert Schuman esitteli 9. toukokuuta 1950 suunnitelman laajemmasta yhteistyöstä edellä mainittujen Länsi-Euroopan valtioiden välillä, ja 18. huhtikuuta 1951 nämä kuusi valtiota allekirjoittivat sopimuksen raskaan teollisuuden – teräksen ja hiilen – yhteisestä hallinnoinnista. Sopimus saavutti suosiota Euroopan hiili- ja teräsyhteisönä (EHTY) ja astui voimaan 1952. (Terziev ym. 2018, 134.)

Pian Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamisen jälkeen Ranska esitteli hankkeen ylikansallisesta sotilaallisesta integraatiosta. Näin ollen kuusi EHTY:n jäsenmaata allekirjoittivat 1952 Pariisissa Euroopan puolustusyhteisön (EDC) perustamissopimuksen, jossa määrättiin Euroopan armeijan perustamisesta. Sopimuksen tekstiä ei kuitenkaan ratifioitu Ranskan kansalliskokouksessa, joka 30. elokuuta 1954 lykkäsi keskustelua määrittelemättömäksi ajaksi. Tästä syystä EDC:n perustamissopimus ei koskaan tullut valtaan. (Terziev ym. 2018, 134.)

Euroopan yhdentymiskehityksen yhtenä merkittävänä virstanpylväänä voidaan pitää vuonna 1957 allekirjoitettua Rooman sopimusta, jolla perustettiin Euroopan talousyhteisö (ETY). Sopimuksen keskeisenä tavoitteena oli luoda yhteismarkkinat ja poistaa kaupan esteitä jäsenvaltioiden väliltä, mikä syvensi taloudellista integraatiota ja loi perustan laajemmalle poliittiselle yhteistyölle. (Euroopan unioni, 2024.)

Euroopan yhdentymisprosessin seuraavana suurena askeleena voidaan pitää Maastrichtin sopimusta. Sopimus on jäsenvaltioiden itsemääräämisoikeuden uuden haasteen lisäksi myös yksi tärkeimmistä suurista askeleista Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehityksessä. (Terziev ym. 2018, 134.) Vuonna 1992 allekirjoitetun Maastrichtin sopimuksen myötä Euroopan yhteisö muutti nimensä Euroopan unioniksi. Sopimuksessa vahvistettiin unionille niin sanottu pilarirakenne. Euroopan yhteisön, joka on ensimmäinen pilari, ohella yhteistyö laajeni ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan (toinen pilari) sekä oikeus- ja sisäasioihin (kolmas pilari). (Eurooppatiedotus, 2024.)

Euroopan poliittisen yhteisön mekanismit ja saavutukset sisällytettiin ja kehitettiin Maastrichtin sopimuksella toisen integraatiopilarin – yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan – varrella ja näin asetettiin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alku. Sillä edellytettiin, että unionin tehtävä määritellään ja sitä sovelletaan hallitustenvälisten menetelmien, ulkopolitiikan ja turvallisuuspolitiikan pohjalta. Jäsenmaiden on tuettava tätä politiikkaa aktiivisesti ja varauksetta lojaalisuuden ja keskinäisen solidaarisuuden hengessä. Tavoitteena ovat: yhteisten arvojen, tärkeimpien etujen, unionin riippumattomuuden ja koskemattomuuden suojeleminen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaisesti; unionin turvallisuuden vahvistaminen kaikilta osin ja kansainvälisen yhteistyön edistäminen; demokratian ja perustuslaillisen valtion periaatteiden kehittäminen ja vahvistaminen sekä ihmisoikeudet ja perusvapaudet. (Terziev ym. 2018, 134.)

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan oikeusperusta tulee ilmi Maastrichtin sopimuksessa. Oikeusperustaa tarkasteltiin uudelleen Lissabonin sopimuksessa. Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on olennainen osa unionin YUTP:a. Euroopan unioni yrittää YUTP:n pohjalta selventää, mitä valmiuksia se tarvitsee reagoidakseen ja hallitakseen erilaisia kriisejä sekä mitä valmiuksia se voisi kehittää itsenäisesti Naton ulkopuolella, johon suurin osa Euroopan maista kuuluu. (Terziev ym. 2018, 134.)

Berliinin muurin murtuminen ja Euroopan kahtiajaon päättyminen 1990-luvun alussa avasivat mahdollisuuksia unionin laajentumiselle Itä- ja Keski-Eurooppaan. Laajentumisen

toteuttamiseksi oli kuitenkin tarpeen uudistaa ja tehostaa toimielinrakennetta ja päätöksentekoa. Vuonna 1997 allekirjoitettu Amsterdamin sopimus vahvisti yhteistyötä oikeus- ja sisäasioissa sekä vahvisti yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Nizzan sopimus puolestaan valmisteli unionia vuoden 2004 laajentumista varten. (Eurooppatiedotus, 2024.)

Nizzan sopimuksella kevennettiin tiiviimmän yhteistyön soveltamista koskevia sääntöjä ja tehostettiin oikeudellista yhteistyötä. Euroopan parlamentin, komission ja neuvoston puheenjohtajat hyväksyivät Nizzan huippukokouksessa erityiskokouksen etukäteen valmisteleman Euroopan perusoikeuskirjan. Tämä sopimus ei tuonut muutoksia yhteisen ulkopoliittikan ja turvallisuuspolitiikan alalla. Pian sen hyväksymisen jälkeen kuitenkin kävi selväksi, että Nizzan sopimus on väliaikainen kompromissi ja unionin rakennetta on uudistettava perusteellisesti sen normaalin toiminnan varmistamiseksi laajentumisen jälkeen. (Terziev ym. 2018, 135.)

13. joulukuuta 2007 EU-valtioiden hallitusten johtajat allekirjoittavat uuden sopimuksen Lissabonissa. Sopimuksella luotiin kaksi uutta asemaa EU:n toimielinarkkitehtuurissa, joista toinen liittyi suoraan turvallisuuspolitiikan nostamiseen uudelle, korkeammalle tasolle. Uudet tehtävät olivat Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja ja korkea edustaja ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Euroopan unionin toimintaa pyrittiin kehittämään Lissabonin sopimuksella. Se kumosi vanhan pilarirakenteen (unionin integraation kolme peruspilaria) ja siirtyi uudelle toimivallanjaolle EU:n ja jäsenmaiden välillä. Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka sisältyi jo osaan perustamissopimuksia. Pitkän aikavälin tavoitteet suuntautuivat yhteisen eurooppalaisen puolustuksen luomiseen. (Terziev ym. 2018, 135.)

2.2 Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTPP) kuuluu osana EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (YUTP). YTPP:n kautta jäsenvaltiot voivat navigoida eurooppalaista strategista turvallisuus- ja puolustuskulttuuria, johon sisältyy konfliktien ja kriisien käsitteleminen, unionin ja sen kansalaisten suojeleminen sekä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden lujittaminen. Jännitteisen maailmanpoliittisen tilanteen vallitessa YTPP on ollut yksi nopeimmin kehittyvistä politiikoista viimeisen vuosikymmenen aikana. Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022 on Euroopan geopoliittinen asetelma muuttunut ja

antanut uuden lähtökohdan jopa mahdolliselle EU:n puolustusunionille. (Euroopan parlamentti, 2024.)

Euroopan ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealla edustajalla on YTPP:ssa keskeinen institutionaalinen rooli. Hän toimii muun muassa ulkoasioiden neuvoston puheenjohtajana sen kokoontuessa puolustusministerikokoonpanossa, joka on YTPP:n päätöksentekuelin, sekä johtaa Euroopan puolustusvirastoa (EDA). Eurooppa-neuvosto ja Euroopan unionin neuvosto tekevät YTPP:a koskevat päätökset aina yksimielisesti. Jotkin tärkeät Euroopan puolustusvirastoa ja pysyvää rakenteellista yhteistyötä koskevat päätökset voidaan tehdä kuitenkin myös määränemmistöllä. (Euroopan parlamentti, 2023.) Puolustusviraston perussäännöstä, kotipaikasta ja sen toimintaa koskevista säännöistä tekee neuvosto päätöksen määränemmistöllä (Euroopan unionin virallinen lehti, 7.6.2016). Voimavaroja ja puolustusmateriaalia koskeva eurooppalainen säädös otettiin käyttöön Lissabonin sopimuksessa ja tällöin myös vahvistettiin, että Euroopan puolustusvirasto suorittaa tehtävänsä ollen tarpeen tullen yhteydessä komissioon. Lisäksi on olennaista, että monenvälisyys on keskeistä EU:n ulkoisessa toiminnassa. Näin ollen YTPP:n operatioihin voivat osallistua myös EU:n kumppanit. EU on lisäksi sitoutunut tiiviimpään yhteistyöhön ja koordinointiin monenvälisissä olosuhteissa erityisesti Yhdistyneiden kansakuntien ja Pohjois-Atlantin liiton (Nato) kanssa, mutta myös alueellisten toimijoiden, kuten Afrikan unionin, kanssa. (Euroopan parlamentti, 2023.)

Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen on YTPP on kehittynyt merkittävästi niin poliittisesti kuin institutionaalisestikin. Euroopan unionin vuonna 2016 julkaistussa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa globaalistrategiassa esitettiin YTPP:tä koskeva strategia. Strategiassa määriteltiin edeltävien kriisien pohjalta viisi painopistettä; unionin turvallisuus, valtioiden ja yhteiskuntien selviytymiskyky itäisessä ja eteläisessä naapurustossa, yhdennetty lähestymistapa konflikteihin, yhteistyöhön perustuvat alueelliset järjestelmät ja globaalihallinta 2000-luvulla. (Tocci 2017, 495-496.)

Varapuheenjohtaja ja korkea edustaja Federica Mogherini esitteli marraskuussa 2016 neuvostolle myös turvallisuus- ja puolustusalan täytäntöönpanosuunnitelman, jonka tavoitteena oli konkretisoida globaalistrategiassa esitettyä visiota. Tässä suunnitelmassa tuotiin esille 13 ehdotusta, esimerkiksi uuden pysyvän rakenteellisen yhteistyön muodon kehittäminen niille jäsenvaltioille, jotka ovat halukkaita sitoutumaan unionin turvallisuuteen ja puolustukseen tiiviimmin. Samalla esitettiin jäsenvaltioille Euroopan puolustusalan toimintasuunnitelma,

jonka keskeiset ehdotukset liittyivät Euroopan puolustusrahaston perustamiseen. Rahaston tarkoituksena on keskittyä puolustusalan tutkimukseen ja valmiuksien kehittämiseen. Nämä suunnitelmat on pantu täytäntöön viime vuosien kuluessa. (Euroopan parlamentti, 2023.)

Unioni käynnisti kesäkuussa 2021 pohdinnan Euroopan puolustuksen tulevaisuudesta, minkä seurauksena luotiin turvallisuutta ja puolustusta koskeva Strateginen kompassi (Euroopan parlamentti, 2023). Vuonna 2022 hyväksytty Strateginen kompassi merkitsi käännekohtaa Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa esittelemällä useita uusia välineitä, joilla on potentiaalia muokata unionin kriisinhallintatoimintaa merkittävästi (Mustasilta ym. 2025, 6). Tämä toimintapoliittinen asiakirja määrittelee EU:n turvallisuus- ja puolustusstrategiaa seuraaviksi 5–10 vuodeksi. Tämän toimintakehyksen puitteissa pystytään kehittämään yhteistä visiota turvallisuuden ja puolustuksen alalla. Strategisen kompassin päätavoitteena on tarjota poliittista ohjausta EU:n strategisen riippumattomuuden toteuttamiseksi neljällä keskeisellä alalla: kriisinhallinta, selviytymiskyky, voimavarat ja kumppanuudet. (Euroopan parlamentti, 2023.) Keskeinen näistä aloitteista on 5000 sotilaan nopean toiminnan kapasiteetti (EU Rapid Deployment Capacity), joka mahdollistaa joukkojen nopean lähettämisen esimerkiksi evakuointi- tai vakauttamistoimien tukemiseksi kriisitilanteissa. Strateginen kompassi viesti myös lisääntyvästä valmiudesta käyttää SEU:n 44 artiklaa, joka sallii halukkaiden jäsenvaltioiden suunnitella ja toteuttaa operaatioita EU:n puolesta, avaten näin uusia mahdollisuuksia joustavammalle kriisinhallinnalle tulevaisuudessa. (Mustasilta ym. 2025, 6.)

Venäjän aloitettua Ukrainaa vastaan hyökkäyssodan helmikuussa 2022 asiakirjaan oli tehtävä kuitenkin huomattavia muutoksia, jotta pystyttiin ottamaan huomioon Euroopan turvallisuusrakenteiden horjuttaminen ja näin ollen EU:n kannan, tavoitteiden ja välineiden muuttuminen puolustuksen alalla. Strategisen kompassin lopullinen versio hyväksyttiin maaliskuussa 2022. (Euroopan parlamentti, 2023.)

Komissio ja korkea edustaja esittelivät maaliskuussa 2025 Valkoisen kirjan Euroopan puolustuksesta – Valmius 2030 (White Paper for European Defence – Readiness 2030) -asiakirjan. Komissio on lisäksi esitellyt osana ReArm Europe -suunnitelmaa/Valmius 2030 -pakettia kunnianhimoisen puolustuspaketin, joka tarjoaa EU:n jäsenvaltioille taloudellisia vipuvaroja puolustusvoimavarojen investointien lisäämiseksi. Samalla kun ReArm Europe/Valmius 2030 vahvistaa yleiseurooppalaisia puolustusvoimavaroja uusilla taloudellisilla keinoilla, Valkoinen kirja hahmottelee uutta lähestymistapaa puolustukseen ja

pyrkii tunnistamaan investointitarpeita. (Euroopan parlamentti, 2026.) Komission ja korkean edustajan Valkoisessa kirjassa Euroopan puolustusta koskevasta politiikasta esitellyillä uusilla puolustusvälineillä ja yhteistyöprioriteeteilla on monimutkainen suhde YTPP-operaatioihin. Vaikka EU:n puolustusaloitteet ja ulkoiset kriisinhallintatoimet kilpailevat samoista resursseista, toisen kehitys voi hyödyttää myös toista. (Mustasilta ym. 2025, 6.) Valkoisessa kirjassa pyritään siis tarjoamaan ratkaisuja puolustusteollisuuden vahvistamiseksi paikkaamalla tärkeitä aukkoja ja varmistamalla pitkän aikavälin valmiutta. Asiakirjassa tuodaan lisäksi esiin keinoja, joilla EU:n jäsenvaltiot voivat investoida voimakkaasti puolustukseen, ostaa tarvittavia laitteita ja tukea alan kasvua ajan kuluessa. (Euroopan parlamentti, 2026.)

Yksi YTPP:n näkyvin ja konkreettisin ilmentymä ovat kriisinhallintaoperaatiot. Strategisella kompassilla on pyritty korjaamaan EU:n globaalistrategian puutteita juuri näissä kriisinhallintavälineissä ja -instituutioissa, esimerkiksi luomalla EU:n uusi nopeampi toimintakyky. Vuoden 2021 YTPP:n täytäntöönpanoa koskevassa mietinnössä parlamentti antoi tämän toimintakehyksen puitteissa tukensa niin sanotuille ”nopeille etujoukoille”. (Euroopan parlamentti, 2023.) Mielenkiintoinen kameleontti EU:n uusissa kriisinhallintakyvyissä ovat EU:n hybridi-nopean toiminnan ryhmät (the EU Hybrid Rapid Response Teams), jotka voidaan räätälöidä kulloisenkin tapauksen mukaan ja ottaa käyttöön sekä EU:n sisällä että ulkopuolella. Niitä voidaan käyttää myös sekä siviili- että sotilaallisissa YTPP-operaatioiden tukemisessa. Ne voidaan aktivoida vasta neuvoston päätöksellä, koska ne ovat vahvasti, mutta eivät yksinomaan, riippuvaisia jäsenvaltioiden asiantuntijoista. Sellaisina niitä voidaan pitää kustannustehokkaana vaihtoehtona paljon raskaammille ja pidempikestoisille YTPP-operaatioille. (Mustasilta ym. 2025, 6.)

Euroopan rauhanrahasto (The European Peace Facility) perustettiin vuonna 2021 parantamaan EU:n kykyä toimia nopeasti sotilaallisen ja puolustustuen tarjoamisessa kaikkialla maailmassa. Mekanismi perustuu kahteen pilariin: toinen uudistaa EU:n YTPP-operaatioiden yhteisten kustannusten rahoitusta, joilla on sotilaallista tai puolustuksellista merkitystä, ja toinen mahdollistaa sotilaallisen ja puolustusavun laajentamisen kahden- tai monenvälisen yhteistyön kautta. Vaikka suurin osa EPF:n budjetista ja siihen kohdistuva yleinen huomio on ollut suunnattu Ukrainan puolustusvoimien sotilaalliseen apuun helmikuusta 2022 lähtien, mekanisme on käytetty laajalti myös muualla. Avustustoimia, mukaan lukien tappavia laitteita, on tarjottu esimerkiksi Moldovan, Beninin ja Somalian puolustuskyvyn tukemiseksi. (Mustasilta ym. 2025, 5.)

Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka onkin siis noussut lähiaikoina etualalle sen mahdollisen integraation suhteen. Integraation syventäminen tällä alalla ei ole kuitenkaan ongelmatonta. Ensinnäkin, kuten aiemmin mainittu, unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on vahvasti ankkuroitu hallitustenväliseen päätöksentekotapaan, jossa jäsenvaltiot ovat usein haluttomia luovuttamaan itsemääräämisoikeuttaan EU:n toimielimille. (Angelucci & Isernia 2020.) Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka vaatii jäsenmaiden yksimielisyyden ratifioidessa poliittisia ehdotuksia edustajiensa välityksellä EU:n neuvostossa (Gegout 2010, 1). Toiseksi jäsenmaat eroavat suuresti toisistaan arvojen ja turvallisuustavoitteiden suhteen, ja nämä erot ovat entisestään kasvaneet EU:n laajentumisprosessin myötä, kun puolustukseen on otettu mukaan uusia painopisteitä. Kolmanneksi jäsenvaltiot eivät jaa samoja suuntauksia integroitumisensa ja Naton kanssa tehtävän koordinoinnin määrässä. (Angelucci & Isernia 2020.)

Nopeasti muuttuva geopoliittinen tilanne sekä tarve jatkuvasti nousevien uhkien ja vaarojen hallinnalle linjaavat selvästi ajankohtaisuutta turvallisuuden luomiseksi Euroopan mantereelle, moniulotteisen yhteistyön tarpeellisuutta, turvallisuusalan rakenteiden rakentamisen tärkeyttä ja EU:n jäsenvaltioita yhdistävän yhteisen puolustuksen sopimuksen käyttöönottoa (Terziev ym. 2018, 133). Ukrainan täysimittaisen sodan seurauksena painopiste on siirtynyt yhä vahvemmin puolustuskyvyn ja teollisen kehityksen tukemiseen, mikä laajentaa aiempia yhteistyömuotoja, kuten pysyvää rakenteellista yhteistyötä (PESCO). Esimerkiksi PESCO-kehityksessä luodut kyberturvallisuuden nopean toiminnan yksiköt ja perusteilla oleva kyberpuolustuksen koordinoitakeskus parantavat tilannetietoisuutta myös YTPP-operaatioissa. (Mustasilta ym. 2025, 6.)

Valtion turvallisuus ja erityisesti sen kansallinen turvallisuus voidaan nähdä varmenteena yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle ulkoisilta ja sisäisiltä uhkilta kaikilla yhteiskunnan osaluilla. Kansalliseen turvallisuuteen kuuluu suotuisten edellytysten varmistaminen valtion taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle, globaalien ja alueellisten vakauden säilyttämiselle sekä kulttuuristen, hengellismoraalisten ja historiallisten perinteiden suojelulle. (Terziev ym. 2018, 133.)

Yhteisen eurooppalaisen turvallisuuden toteutuminen edellyttää yhteisen eurooppalaisen puolustuksen luomista. EU:n jäsenvaltioiden kansalliset turvallisuus- ja puolustusstrategiat ovat osoitus yhteisen eurooppalaisen näkemyksen erityisestä soveltamisesta tämän alan politiikkaan kunkin valtion kansallisten erityispiirteiden valossa. Valtioiden yhteinen kanta ja

tavoite viittaavat yhteistyöhön ja yhteistoimintaan kansainvälisen terrorismin torjunnassa, ja tehtäviensä mukaisesti tiedustelupalveluilla on tässä taistelussa johtava rooli. (Terziev ym. 2018, 133.)

Yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan muotoilu ja toteuttaminen kulkee useiden EU:n perussopimukseen pohjautuvien perusvaiheiden läpi, joka yhä edelleen kehittää ja parantaa tätä politiikka-alaa. Unioni perustuu oikeusvaltion periaatteisiin, mikä tarkoittaa, että se toteuttaa jokaisen toimen sellaisten sopimusten perusteella, jotka kaikki unionin jäsenvaltiot ovat hyväksyneet vapaaehtoisesti ja demokraattisesti. Sopimukset ovat sitovia sopimuksia EU:n jäsenmaiden välillä. Ne määrittelevät EU:n tavoitteet, päätöksentekotavan sekä EU:n ja sen jäsenmaiden väliset suhteet. (Terziev ym. 2018, 133.)

2.2.1 Turvallisuuspolitiikan toimijat Euroopan unionissa

Valtioiden diplomaatit, sotilashenkilöstö, ulkoministerit, puolustusministerit ja EU:n korkea edustaja tapaavat säännöllisesti EU:n neuvostossa keskustellakseen ulkopolitiikasta ja siihen liittyvistä erittäin arkaluontoisista poliittisista kysymyksistä, kuten puolustusasioista. EU voi lähettää joukkoja Euroopan alueelle ja sen ulkopuolelle. Varsinaisen päätöksenteon osalta ei kuitenkaan näytä tapahtuvan etenemistä kohti Euroopan yhdentymistä. Jäsenvaltioiden virkamiehet pitävät tiukasti kiinni valtuuksistaan ja rajoittavat EU:n toimielinten virkamiesten valtuuksia estääkseen heitä vaikuttamasta poliittisiin päätöksiin YUTP-järjestelmässä. YUTP näyttää toimivan tiukasti hallitustenvälisessä kehyksessä, jossa yksimielisyys on ehdoton sääntö. (Gegout 2010, 3.)

EU:n päätöksenteossa säännöillä on erityisen merkittävä rooli ja ne määrittävät päätöksenteon tehokkuuden. Jäsenvaltioiden on oletettavasti vaikeampi päästä yhteisymmärrykseen, jos sääntönä on yksimielisyys määränemmistö päätöksen sijaan. Vaikka valtioiden johtajilla löytyy tahtoa luoda ylikansallisen poliittisen ja sotilaallisen yhteisön luomiseen Euroopan yhteisöjen puitteissa, haluavat valtioiden johtajat silti säilyttää kansalliset veto-oikeutensa erityisesti kaikissa Euroopan ulko- ja turvallisuuspoliittisissa päätöksissä. (Gegout 2010, 4.)

Vaikuttaa siltä, että yhteisiä päätöksiä saadaan aikaan, kun näiden yhteisten päätösten taloudelliset seuraukset eivät ole kielteisiä jäsenmaille. Kansallisten mieltymysten ja asemien ei uskota muuttuvan EU:n toimielinten välittömän vaikutuksen alaisena, olivatpa ne virallisia tai epävirallisia. (Gegout 2010, 12.)

Sotilaalliseen tukeen keskittyvä YTPP on kuitenkin yhä useammin alue, jolla jäsenvaltioiden edut ovat päällekkäisiä. Useat maat, jotka aiemmin suosivat siviililähestymistapaa konfliktien hallintaan, ovat siirtyneet priorisoimaan sotilasoperaatioita nykyisessä turvallisuus- ja geopoliittisessa ympäristössä. Suurten, pitkäaikaisten toimeenpano-operaatioiden sijaan nyt selkeä poliittinen mieltymys on kevyen jalanjäljen omaavissa ”kouluta ja varusta” -sotilasoperaatioissa kumppaneille sellaisten välineiden kautta kuin esimerkiksi Euroopan rauhanrahasto EPF. Uusi yhteinen luottamus YTPP:n arvoon tässä suhteessa tulee esiin esimerkiksi Ukrainaa tukevassa EU:n sotilaallisessa avustusoperaatioissa, joka on suosittu Ukrainan armeijan koulutuksessa ja varustamisessa. (Mustasilta ym. 2025, 4.)

Jäsenmaiden ajamien politiikkojen lisäksi EU:n toimielimet, elimet ja virastot ovat parantaneet valmiuksiaan vastata turvallisuushaasteisiin unionin fyysisten rajojen ulkopuolella. Esimerkiksi Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH) on kehittänyt tapoja tarjota suoraa tukea YTPP-operaatioille niiden strategisen viestinnän tarpeiden osalta. Komission johtamaa unionin pelastuspalvelumekanismia voidaan humanitaarisen avun tarjoamisen ydintehtävänsä lisäksi käyttää myös turvallisuuteen liittyviin tehtäviin, kun se on sen toimeksiannon mukaista. Se on esimerkiksi tukenut Ukrainan valmiutta kemiallisia, biologisia ja säteily- sekä ydinuhkia vastaan. Samalla tavoin komission tekninen apu ja tiedonvaihto voivat tarjota kohdennettua ja nopeaa tukea EU:n ehdokasmaiden ja muiden maiden julkishallinnolle, myös turvallisuuden alalla. (Mustasilta ym. 2025, 6.)

Kaksi esimerkkiä EU:n virastojen laajenevista toimeksiannoista on syytä nostaa esiin: Euroopan raja- ja rannikkovartiostovirasto (Frontex) ja Euroopan unionin kyberturvallisuusvirasto (ENISA). Frontexia uudistettiin vuonna 2019, jolloin siitä tuli toimeenpaneva toimija, jolla on oma aseistettu pysyvä joukko, mutta komissio aikoo tarkistaa sen roolia ja toimeksiantoa uudelleen vuoden 2026 aikana tavoitteenaan kolminkertaistaa sen koko. Samaan aikaan ja kybersolidaarisuuslain voimaantulon rinnalla ENISA perusti vuonna 2025 kyberturvallisuusreservinsä parantaakseen EU:n valmiuksia reagoida merkittäviin ja laaja-alaisiin kyberturvallisuuspoikkeamiin ja tukeakseen toipumistoimia. Tietyin edellytyksin reserviä voidaan käyttää myös EU:n kumppanimaiden tukemiseen. (Mustasilta ym. 2025, 6-7.)

2.2.2 Euroopan unionin puolustusyhteistyö

Kesäkuussa 2016 esitellyssä EU:n globaalistrategiassa (EUGS) vaadittiin kansallisen puolustuksen suunnittelusyklar ja valmiuksien kehittämiskäytäntöjen asteittaista synkronointia ja keskinäistä mukauttamista jäsenvaltioiden välisen strategisen lähentymisen edistämiseksi sekä niiden välisen puolustusyhteistyön helpottamiseksi ja edistämiseksi (Euroopan unioni, 2022).

Euroopan unionia ja kansainvälistä politiikkaa on värittänyt kriisin tunne, minkä pohjalta Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat vuodesta 2016 lähtien lisänneet yhteistyötään yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan puitteissa, esimerkiksi perustamalla vuonna 2021 Euroopan puolustusrahaston. (Hojtinkin & Muehlenhoff 2019.) Puolustusrahasto onkin unionin tärkein puolustusalan rahoitusväline, jolla tuetaan puolustusalan tutkimusta ja kehittämistä (Eurooppa-neuvosto, 2026). EU on lisäksi julkaissut vuonna 2025 ReArm Europe -suunnitelman, joka mahdollistaa EU-rahoituksen ohjaamisen puolustukseen olemassa olevien ohjelmien, kuten Euroopan puolustusrahaston (EDF) ja koheesiorahastojen kautta (Eurooppa-neuvosto, 2026). EU:n tavoitteet kohtaavat kuitenkin merkittävää vastustusta alueella, jota hallitsevat alueelliset intressit, kuten Yhdysvallat ja Nato (Besch 2019, 1).

Jäsenvaltiot ovat vuosikymmenten ajan vastustaneet Euroopan unionin osallistumista sotilastarvikkeiden ja -palvelujen kehittämiseen, tuotantoon ja hankintaan. Kansallista puolustusteollisuutta on pidetty oleellisena osana maan kansallisia etuja ja näin ollen jopa immuunina unionin sääntelylle. Viimeisten vuosien aikana monien tekijöiden seurauksena tämä lähestymistapa on asetettu kyseenalaiseksi, mikä on johtanut EU:n suurempaan rooliin. Euroopan naapuripiirin asema on tullut uhatuksi monella eri tapaa; Yhdysvaltojen sitoutuminen Euroopan turvallisuuden takaamiseen on asetettu kyseenalaiseksi, ja Iso-Britannia on eronnut unionista. Tämän seurauksena EU on sopinut useista uusista puolustusaloitteista. (Besch 2019, 1.) Euroopan turvallisuustilanne on saanut radikaalin käänteen Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainaan vuonna 2022, minkä vuoksi EU on yhä voimakkaammin lisännyt puolustusmenojaan EU:n budjetissa (Eurooppa-neuvosto, 2026).

Komission päätavoitteena tulisikin Beschin mukaan olla avointen ja kilpailukykyisten Euroopan puolustustarvikemarkkinoiden rakentaminen, kilpailun lisääminen ja puolustuksen kustannusten alentaminen EU:n jäsenmaille ajan mittaan. Komissio yritti ensimmäisen kerran säännellä puolustushankintoja vuoden 2009 puolustushankintoja koskevalla direktiivillä. Kymmenen vuotta tämän jälkeen Euroopan yhtenäisiä puolustusmarkkinoita ei vielä ole.

Direktiivi, jolla pyrittiin kehittämään puolustustarvikemarkkinoita kilpailun lisäämiseksi, päällekkäisyyksien vähentämiseksi ja hintojen alentamiseksi, on onnistunut vain jossain määrin. Jäsenvaltiot kiertävät edelleen rakenteita vetoamalla EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 346 artiklaan, jonka mukaan mikä tahansa valtion hallitus "voi toteuttaa toimenpiteitä, joita se pitää tarpeellisina omien keskeisten turvallisuusetujensa suojelemiseksi". (Besch 2019, 2.)

Vaikka yhteisiä puolustusmarkkinoita ei ole kyetty saamaan aikaiseksi, on etenemistä tällä saralla kuitenkin tapahtunut. Euroopan komissio on julkaissut lokakuussa 2025 etenemissuunnitelman (Preserving Peace – Defence Readiness Roadmap 2030) EU:n puolustusvalmiuden vahvistamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Tässä asiakirjassa asetetaan konkreettiset tavoitteet ja välitavoitteet, joiden tarkoituksena on kohentaa EU:n puolustuskykyä niin maalla, merellä, ilmassa kuin avaruudessakin. Pohjana suunnitelmalle on toiminut puolustuksen Valkoinen kirja, joka on osa Readiness 2030-suunnitelmaa. Etenemissuunnitelma ohjaa suuntaa EU:n täyteen puolustusvalmiuteen vahvistamalla pelotetta ja puolustusta. (Euroopan komissio, 2025.)

EU:n jäsenvaltioiden tarve tehdä kompromisseja johtaa siihen, että vältetään asioita, jotka voivat aiheuttaa liikaa konflikteja jäsenvaltioiden kesken, ja näin ollen vaikeita päätöksiä ei yleensä tehdä. Siksi EU:n pitkän aikavälin turvallisuuspoliittiset tavoitteet ovat yleensä kiistattomia ja melko epämääräisiä. Priorisoiminen lukuisten eri tavoitteiden kesken on lähes mahdotonta unionissa, sillä jokaisella jäsenvaltiolla on omat prioriteettinsa, ja EU:n yhteisistä prioriteeteista sopimukseen pääseminen vaatisi kompromisseja, joista neuvottelemisen voi olla yksinkertaisesti liian vaikeaa. Tämä näyttäytyy siten, että EU:n ulkosuhteille on yleensä ominaista reagointi ja kriisinhallinta pitkän aikavälin suunnittelun sijaan. (Smith 2017, 506.)

Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan entinen korkea edustaja ja Euroopan komission varapuheenjohtaja Federica Mogherini julisti esipuheessaan vuonna 2016 julkaistulle Euroopan unionin globaalistrategialle, että Euroopan unionin "laajempi alue" on muuttunut epävakammaksi ja turvattommaksi. Kehitys Euroopassa ja sen ympärillä, kuten esimerkiksi Yhdysvaltain presidentin Donald Trumpin kritiikki Natoa kohtaan, siirtolaiskriisi Euroopan etelärajoilla, vahvistuva Venäjä idässä sekä kysymykset EU:n sotilaallisesta kyvykkyydestä Brexitin jälkeen, ovat kaikki luoneet kriisin tunnetta, joka näyttää haastavan EU:n roolia kansainvälisenä toimijana. Samaan aikaan nämä "kriisiajat" ovat synnyttäneet useita uusia poliittisia välineitä EU:n turvallisuuteen ja puolustukseen, muun muassa Euroopan

puolustusrahaston perustamisen ja pysyvän strukturoidun yhteistyön prosessin (PESCO) käynnistämisen. Euroopan johtajat ovat myös ilmaisseet kasvavan tukensa EU:n vahvemmalle yhteiselle turvallisuus- ja puolustuspolitiikalle, kun Saksan liittokansleri Angela Merkel ja Ranskan presidentti Emmanuel Macron vaativat "todellista" EU-armeijaa. (Hojtinkin & Muehlenhoff 2020.) Tuoreemman tutkimustiedon mukaan myös eurooppalainen yleinen mielipide on kääntynyt tukemaan yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja erityisesti Ukrainan sodan myötä vaatimukset unionin omasta puolustuskyvystä ja strategisesta autonomiasta ovat voimistuneet (Borri ym. 2024, 4).

YTPP:n tutkimukselle on ollut ominaista huoli EU:n kyvystä toimia maailmassa. YTPP-tutkimuksen taustalla on usein kysymys siitä, miksi EU ei pysty saavuttamaan potentiaaliaan kansainvälisissä asioissa ja kuinka siitä voisi tulla tehokkaampi tai sotilaallisesti "vakavampi" toimija. Tämä huolenaihe on vaikuttanut EU-tutkimuksissa keskusteluihin EU:n kyvystä toimia, sen yhteisten sotilaallisten voimavarojen puuttuessa. Osana tätä keskustelua, jotkut tutkijat ovat avoimesti kritisoineet EU:n "kovan" sotilaallisen voiman puutetta ja näin ollen sen kykyä vaikuttaa kansainväliseen politiikkaan, kun taas toiset ovat korostaneet EU:n erityisluonnetta kansainvälisenä toimijana ja esittänyt argumentteja sen puolesta, että EU pystyy vaikuttamaan jopa ilman armeijaa markkinavoimallaan tai normatiivisella kyvyllään "näyttää esimerkkiä" tai näiden yhdistelmällä. Itse asiassa tutkijat, jotka ovat vaatineet EU:n oletettavasti erillistä "siviili" tai "normatiivista" identiteettiä, ovat väittäneet, että sotilaallisten voimavarojen puuttuminen pitäisi nähdä hyveenä eikä heikkouden merkkinä. (Hojtinkin & Muehlenhoff 2020.)

2.2.3 Kansainvälinen järjestys

Kansainvälinen järjestys on muutoksen alla, ja sillä on kauaskantoisia vaikutuksia kansainvälisiin kriisi- ja konfliktienhallintatoimiin. Laajemmin tarkasteltuna monenvälisyys, osallistavat rauhanprosessit ja kattavat sopimukset näyttävät olevan menettämässä suosiotaan, kun taas kahdenvälisyys, tilapäiset ryhmittymät ja keskittyminen kapeisiin tavoitteisiin, kuten vihollisuuksien lopettamiseen kaupallisilla sopimuksilla, hallitsevat yhä enemmän kenttää. (Mustasilta ym. 2025, 3.)

Euroopan unionin visio kansainvälisestä järjestyksestä seuraa vahvasti sen omaa kokemusta ja käsitystä itsestään alueellisena rauhanprojektina Euroopassa, joka perustuu sääntöihin

perustuvaan yhteistyöhön, taloudelliseen integraatioon ja liberaaleihin arvoihin. Vuosituhannen vaihteessa, optimismin hetkellä, EU pyrki muuttamaan kokemuksensa kansainvälisen järjestyksen malliksi keskittyessään ”tehokkaaseen monenvälisyyteen” ja ”strategisiin kumppanuuksiin”, mikä johti näkemykseen unionista ”normatiivisena voimana”. (Helwig ym. 2025, 55.) EU:lla voidaan ajatella olevan tietty roolikäsitys kansainvälisestä toimijuudesta, johon sisältyy erityisiä näkemyksiä EU:n asemasta ja sitoutumisesta kansainväliseen järjestelmään. EU:lla on kuitenkin usein ristiriitaisia sisäisiä ja ulkoisia rooliodotuksia siitä, miten kansainvälisesti toimia, ja se kohtaa ristiriidan oman käsityksensä ja ulkoisten vaatimusten välillä. Roolinsa suorittamisessa EU pyrkii löytämään tasapainon, jonka tarkoituksena on kuroa umpeen kuilua roolikäsityksensä ja siihen kohdistuvien odotusten välillä. (Helwig ym. 2025, 56.)

EU:n historia erittäin menestyksekkäänä rauhanprojektina on johtanut sen poliittisen eliitin rakentamaan unionin identiteetin ”siviili-”, ”normatiiviseksi” tai ”eettiseksi” voimaksi, jonka vaikutusvalta ei perustu perinteisiin koviin vallan muotoihin, vaan vetoaa pehmeään voimaan, diplomaattiseen suostuttelutaitoon ja kykyyn asettaa yhteistyöhön perutuvia kansainvälisiä järjestelmiä koskevia asialistoja. Utopistisimman näkemyksen mukaan koko maailmasta tulisi lopulta EU:n kaltainen. Tämä roolikäsitys unionista normatiivisena voimana oli erittäin näkyvä vuosituhannen vaihteessa, jolloin EU kulki voitokkaasti menestyksestä toiseen syventyvän integraation, saavutetun rahaliiton ja peräkkäisten laajentumiskierrosten myötä. Näkemys heijastui myös EU:n viralliseen viestintään, jossa korostettiin tehokasta monenvälisyyttä ja strategisia kumppanuuksia lähestymistapoina kansainväliseen järjestykseen sitoutumisena. Visiona oli selvästi jättää mennyt suurvaltapolitiikka syrjään. Jonkin aikaa myös näytti siltä, että EU pystyisi toteuttamaan tätä visiota roolistaan, kun yksinapainen maailmanpoliittinen tilanne loi tilaa siviilitoimijoille samaan aikaan, kun pelotekysymykset ulkoistettiin Yhdysvalloille ja Natolle. Hiljalleen tämä näkemys alkoi kuitenkin menettää uskottavuuttaan, ja unionia alettiin enenevässä määrin pitää toimijana, jolla on merkittävä kykyjen ja odotusten välinen kuilu. Toimijana, joka ei koskaan pystyisi valjastamaan riittäviä resursseja saavuttaakseen ylevät visionsa. Kun EU:n vastaukset arabikevään vallankumouksiin, Venäjän vuoden 2014 Ukrainan hyökkäykseen ja Brexitiin aiheuttivat pettymyksiä, EU:n roolikäsitys ja siihen liittyvä järjestyksen visio olivat väistämättä muuttumassa. (Helwig ym. 2025, 56-57.)

Nykyisessä strategisessa ympäristössä on syntynyt jonkinlaista muutosta myös Euroopan unionin sisällä, erityisesti YTPP-operaatioiden suhteen. Kolme prioriteettia erottuu hallitsevina

ja jossain määrin yhteisinä EU:n kriisinhallintatoimissa: operaatioiden pitäminen niukkana, niiden käyttäminen puolustuskumppanuuksien rakentamiseen ja suuremman huomion kohdistaminen itäiseen naapurustoon. Venäjän täysimittainen hyökkäys Ukrainaan ja hybridioperaatiot eri puolilla Eurooppaa ovat saaneet jäsenvaltiot investoimaan ennätyskellisen suurilla summilla sekä omiin puolustusvoimavaroihinsa että Ukrainan tukemiseen. Vuonna 2025 Nato-liittolaiset sitoutuivat osoittamaan viisi prosenttia bruttokansantuotteestaan puolustusmenoihin vastauksena kriisiin suhteissa Yhdysvaltoihin ja näiden sitoutumiseen Euroopan puolustamiseen. Kasvavat puolustusmenot rasittavat kuitenkin väistämättä kriisinhallintabudjetteja, joka selittää osaltaan ulkoiseen kriisinhallintaan käytettävissä olevia pienempiä resursseja. (Mustasilta ym. 2025, 4.)

Paradoksaalisesti voidaan väittää, että ilman Yhdysvaltojen hegemoniaa unionin vuosikymmeniä kestänyt halu toimia majakkana niille, jotka halusivat paeta valtapolitiikan perinteisiä kahleita kohti erilaista, ”postpolaarista” tulevaisuutta, ei olisi alunperinkään ollut mahdollinen. Toisaalta, vaikka unioni on yksi Yhdysvaltojen tukeman liberaalin kansainvälisen järjestyksen suurista menestystarinoista, huomattava osa EU:n identiteetin rakentamisesta kylmän sodan jälkeisenä aikana on tehty Yhdysvaltoja vastaan. (Helwig ym. 2025, 57.)

Perustuslaillisesti puolueettomat valtiot ovat pidättäytyneet osallistumasta Ukrainan sotilasvarusteiden rahoitukseen, ja erityisesti Unkarin estävä toiminta on pysäyttänyt kaiken. Taloudellisten resurssien niukkuus on edelleen vahvin yksimielisyyskohta jäsenvaltioiden keskuudessa. Tämä puolestaan on tuonut EU:n kriisinhallinnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden tarkemman tarkastelun kohteeksi. (Mustasilta ym. 2025, 4.)

Vaikka EU:n ulkoinen kriisinhallinta on aina keskittynyt sen jäsenvaltioiden ulko- ja turvallisuuspoliittisiin etuihin, se on nyt avoimemmin sidoksissa niiden välittömiin geopoliittisiin sekä turvallisuus- ja puolustusalan näkökohtiin. Tämä on erityisen ilmeistä itäisissä naapurustoissa. Samaan aikaan mahdollisuuksien puute osallistua elinvoimaisiin monenvälisiin rauhanrakennus- ja konfliktienhallintaprosesseihin yhdistettynä kiristyneeseen kilpailuun vaikutusvallasta ja kumppanuuksista useilla strategisesti tärkeillä alueilla on johtanut siihen, että EU on priorisoinut näitä geopoliittisia perusteluja laajemmin. Tämä näkyy esimerkiksi uusien YTPP-mandaattien sanamuodossa, jotta viitataan yhteistyöhön samanmielisten toimijoiden kanssa sen sijaan, että korostettaisiin monenvälisyyttä ohjaavana normina. (Mustasilta ym. 2025, 7.)

Lisäksi puolustusmenojen hallitsemien tiukkojen budjettien vuoksi YTPP:n globaalille ulottuvuudelle jää vähemmän resursseja ja huomiota. Samaan aikaan uusien YTPP-välineiden ja -työkalujen, kuten Euroopan rauhanrahaston ja EU:n hybridi-nopean toiminnan ryhmien, käyttöönotto edistää joustavampia ja tarkemmin määriteltyjä vastauksia kumppaneiden tarpeisiin. Operaatiot ovat tyypillisesti kevyitä ja niiden interventioiden syvyys on rajallinen. Jos niitä ylipäättään harkitaan, toimeenpanovallan sotilaalliset interventiot konflikteissa ovat todennäköisesti nopeita, pienimuotoisia toimenpiteitä, kuten nopean toiminnan kapasiteetti tai halukkaiden jäsenvaltioiden alaryhmittymiä. Näillä tuloksilla on huomattava vaikutus siihen, kenen turvallisuutta priorisoidaan, mitä kysymyksiä käsitellään ja kuinka laajasti EU reagoi konflikteihin ja kriiseihin. (Mustasilta ym. 2025, 7.)

Venäjän täysimittaista hyökkäyssotaa Ukrainaan pidetään yleisesti käännekohtana Euroopan unionille, mikä on muovannut tapaa, jolla unioni toimii naapurimaissaan ja yhteistyössä niiden kanssa. Tukeakseen Ukrainan taistelua Venäjän hyökkäystä vastaan EU on ensimmäistä kertaa toimittanut tappavia aseita sodassa olevalle maalle, mikä merkitsee merkittävää muutosta unionin turvallisuuspoliittisessa lähestymistavassa. Muutokset EU:n turvallisuusroolissa eivät kuitenkaan rajoitu pelkästään aseiden toimittamiseen Ukrainaan. EU:n jäsenvaltioiden oman puolustusvalmiuden rakentamisen rahoittaminen ja helpottaminen, mukaan lukien räätälöityjen kumppanuuksien kautta ehdokasmaiden ja muiden kumppanien kanssa, on nyt EU:n poliittisen asialistan eturintamassa. (Karjalainen & Iso-Markku 2026, 2.)

Euroopan turvallisuusmaisema on muuttunut perusteellisesti 2020-luvulla Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan, jonka voidaan ajatella edustavan samalla myös laajempaa hyökkäystä Euroopan olemassa olevaa turvallisuusjärjestystä vastaan. Sota on päällekkäinen useiden pitkittyneiden ja jäätyneiden aseellisten konfliktien kanssa EU:n naapurustossa. Moldova on noussut yhdeksi keskeiseksi kohteeksi Venäjän tehostetuissa hybridiopeaatioissa, mikä havainnollistaa Venäjän sodan heijastusvaikutuksia ja laajoja tavoitteita. (Karjalainen & Iso-Markku 2026, 3.)

Samaan aikaan uudet turvallisuushaasteet hämöttävät paitsi EU:n rajojen ulkopuolella, myös itse unionissa. Esimerkkejä ovat Venäjän ilmatilaloukkaukset ja sen monipuoliset hybridivaikuttamista koskevat operaatiot EU:n ja Naton jäsenmaita vastaan. (Karjalainen & Iso-Markku 2026, 3.) Nämä kehityskulut aiheuttavat muutoksia paitsi EU:ssa, myös koko Euroopan turvallisuusarkkitehtuurissa. Samaan aikaan Euroopan turvallisuusjärjestöjen välinen pitkän aikavälin työnjako on pysynyt ennallaan tai jopa vakiintunut. Nato on edelleen vastuussa

pelotteesta ja Euroopan kollektiivisesta puolustuksesta. EU puolestaan keskittyy tukemaan jäsenvaltioidensa sotilaallisten voimavarojen ja Euroopan puolustusteollisen perustan kehittämistä sekä ulkoiseen toimintaan, jossa se noudattaa integroitua lähestymistapaansa ja kokonaisvaltaista turvallisuuskäsitystään. (Karjalainen & Iso-Markku 2026, 3.)

Toisaalta turvallisuuspoliittisella kentällä on tapahtunut myös joitakin merkittäviä muutoksia. EU:n päätös tarjota sotilaallista apua Ukrainalle ja kouluttaa ukrainalaisia joukkoja EU:n sotilaallisen avustusoperaation (EUMAM Ukraina) puitteissa osoittaa unionin turvallisuuspoliittisen toimivallan laajentumista. Samaan aikaan Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys sekä EU-jäsenyyden avautuminen Ukrainalle, Moldovalle ja Georgialle muokkaavat Euroopan turvallisuusarkkitehtuuria. Lisäksi on syntymässä uusia turvallisuusjärjestelyjä, mukaan lukien Ukrainaa tukeva halukkaiden koalitio. Kaikki nämä muutokset eivät ole pelkästään Ukrainan sodan seurausta, vaan ne heijastavat myös laajempaa kehitystä kansainvälisessä politiikassa, mukaan lukien presidentti Donald Trumpin toisen kauden alun ja siihen liittyvät Yhdysvaltojen uudet prioriteetit. Trumpin hallinto on selvästi ilmaissut halukkuutensa siirtää vastuun Euroopan turvallisuudesta eurooppalaisille toimijoille, vaikka tätä prosessia rasittavatkin Euroopan tarvittavien sotilaallisten voimavarojen puute, Euroopan valtioiden erilaiset strategiset kulttuurit sekä Unkarin ympärille keskittyvät Euroopan sisäiset poliittiset kitkakohdat. (Karjalainen & Iso-Markku 2026, 4.)

EU:n keskittyminen valmiuksien kehittämiseen johtuu osittain myös kansainvälisten järjestöjen välisestä pitkäaikaisesta työnjaosta kriisi- ja konfliktitilanteissa. Vaikka Nato on työskennellyt ulkoisten kumppanien kanssa monin tavoin ja eri formaateissa, sillä on erityistä kokemusta ja kykyä suorittaa toimeenpano- ja pakkokeino-operaatioita. EU sen sijaan ei ole kehittänyt vastaavia valmiuksia, vaan on keskittynyt enimmäkseen ei-toimeenpano-oikeudellisiin sotilasoperaatioihin, joiden tarkoituksena on kehittää kumppanimaiden asevoimien valmiuksia, sekä siviilioperaatioihin, joilla pyritään vahvistamaan siviiliturvallisuussektoreita unionin naapurustossa. EU:n YTPP kehitettiin jossain määrin vastaamaan tehtäviin, joita YK:n rauhanoperaatiot ja Naton toiminta eivät jo kattaneet. (Karjalainen & Iso-Markku 2026, 4.)

Kysymys siitä, millainen turvallisuustoimija EU on, on askarruttanut tutkijoita sekä EU-tutkimuksen sisällä että sen ulkopuolella unionin perustamisesta lähtien. Kirjallisuudessa on pitkään keskitytty siihen, onko EU (uskottava) turvallisuustoimija globaalilla tasolla. On myös korostettu, että unionilta puuttuu valtion valmiudet ja sen jäsenvaltioiden yhteisen strategisen kulttuurin puute näkyy myös unionin toimissa. Tutkijat ovat myös korostaneet unionin

pyrkimysten ja valmiuksien välistä kuilua. Huomio on jossain määrin siirtynyt kysymykseen siitä, missä virasto EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa todellisuudessa sijaitsee: toisaalta jäsenvaltiot päättävät turvallisuus- ja puolustusasioista, mutta toisaalta sekä komissio että ulkosuhdehallinto ovat laajentaneet rooliaan lisääntyvien geopoliittisten jännitteiden rinnalla. (Karjalainen & Iso-Markku 2026, 5.)

EU:n virallisella visiolla kansainvälisestä järjestyksestä on aina ollut erittäin vahva institutionaalinen ulottuvuus. Institutionaalinen näkökulma kansainväliseen järjestykseen heijastuu unionin jatkuvissa vaatimuksissa ”sääntöihin perustuvasta kansainvälisestä järjestyksestä” ja ”monenvälisistä ratkaisuksista”. Yksi tärkeimmistä syistä EU:n keskittymiselle sääntöihin ja rakenteisiin kansainvälisessä politiikassa on se, että EU itse perustuu institutionaaliseen integraatioon ja yhteistyöhön. EU:n puolustaessa monenvälistä ja sääntöihin perustuvaa yhteistyötä, on se viime kädessä puolustusta sen organisointiperiaatteille. (Helwig ym. 2025, 59.)

2.2.3.1 EU ja ulkoiset toimijat

Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tulevaisuus ei ole riippuvainen pelkästään eurooppalaisten kyvystä tehdä yhteistyötä, vaan melkein yhtä ratkaisevasti kyvystä työskennellä muiden kanssa. Globaali keskinäinen riippuvuus luo edellytykset tehokkaan monenvälisen yhteistyön varsinaiselle kehittymiselle YK:n puitteissa, mikä on lisäksi kiistattoman legitiimiyden lähde. Richard Gowan huomauttaa, että "ETPP:n linkittäminen YK:hon on antanut EU:n tuoda esille puolustusidentiteettinsä osana maailmanlaajuisia kollektiivista turvallisuusstrategiaa". Tämä tulee hyvin todennäköisesti pitämään vielä enemmän paikkansa tulevaisuudessa, koska YK on ensisijainen ja jopa lähes yksinomainen kehys nouseville maille edistää kansainvälistä rauhaa. (de Vasconcelos 2009, 11.) Johdonmukaisuuden tarve EU:n ulkosuhteiden hallinnassa ei kuitenkaan tarkoita pelkästään kykyä luoda yhteistä suuntaa EU:n diplomatialle, vaan ehkä päättäväisemmin tarvetta varmistaa, että myös kansalliset päätökset ovat osa sitä. Unionin on voitettava johdonmukaisuusvaje heikentämättä EU:n legitimitettä tehokkuuden vuoksi. (de Vasconcelos 2009, 10.)

EU tekee yhteistyötä tärkeimpien maailmanlaajuisien toimijoiden, mukaan lukien nopeasti kehittyvien maiden ja alueellisten ryhmien, kanssa. Tavoitteena on varmistaa, että maiden

väliset suhteet perustuvat yhteisiin etuihin ja hyötyihin. EU:lla ei ole omaa vakinaista armeijaa, vaan se hyödyntää tehtäväkohtaisesti eri EU-maista peräisin olevia sotilasjoukkoja tarpeen mukaan. EU voi lähettää joukkoja kriisialueille turvaamaan järjestystä, osallistumaan rauhanturvatoimiin tai tarjoamaan humanitaarista apua konfliktista kärsiville. (Euroopan unioni, 2024.)

Monet uudet EU:n puolustusaloitteet edellyttävät tiivistä puolustusteollista yhteistyötä Ukrainan kanssa, ja EU on myös allekirjoittanut turvallisuus- ja puolustuskumppanuuksia Albanian, Pohjois-Makedonian ja Moldovan kanssa. Samaan aikaan EU:n laajentumisprosessi on elpynyt, ja EU:n kehittyvää turvallisuusroolia toteutetaan yhä enemmän maissa, jotka ovat potentiaalisia uusia unionin jäseniä. Venäjän vaikutusvallan torjumiseksi EU on laajentanut jäsenyysmahdollisuuden lupauksen Ukrainalle, Moldovalle ja Georgialle myöntämällä niille ehdokasmaan aseman. Lisäksi EU on myöntänyt ehdokasmaan aseman Bosnia ja Hertsegovinalle sekä aloittanut liittymisneuvottelut Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa vuosien umpikujan jälkeen. Tärkeää on ottaa huomioon, että nämä askeleet otettiin, vaikka monien näiden maiden sitoutumisesta sellaisiin uudistuksiin, jotka perinteisesti edellyttävät EU:n laajentumisen etenemistä, on edelleen vakavia huolenaiheita, mitkä korostavat prosessin geopoliittista luonnetta. (Karjalainen & Iso-Markku 2026, 2.)

2.2.3.2 Yhdysvallat ja Nato

EU:n ulkoisista toimijoista Yhdysvaltojen voidaan sanoa olevan ilmeinen toimija YUTP:n päätöksentekoprosessissa, sillä ainakin yhdelle suurelle jäsenvaltiolle erittäin tärkeä asia on todennäköisesti tärkeä myös Yhdysvalloille. Yhdysvaltojen taloudellinen, sotilaallinen ja diplomaattinen ylivoima unioniin verrattuna tekee siitä toimijan, jota ei voi sivuuttaa. Yhdysvalloilla voidaan Gegoutin mukaan nähdä olevan neljä eri roolia EU:n YUTP:n päätöksentekoprosessissa; epäsuora tarkkailija, veto-pelaaja, ärsyke ja auktoriteetti. (Gegout 2010, 12.) Tämä osoittaa, että Yhdysvaltojen vaikutus ei rajoitu pelkästään ulkoiseen painostukseen, vaan se ulottuu myös EU:n sisäiseen päätöksenteon dynamiikkaan ja jäsenvaltioiden strategiaan valintoihin.

Yhdysvalloilla näyttää olevan tosiasiallinen veto-oikeus YUTP:n päätöksiin siinä mielessä, että EU:n hallitukset ovat haluttomia saavuttamaan yhteisiä päätöksiä, joiden kanssa Yhdysvallat on korkeimmalla tasolla jyrkästi eri mieltä. Yhdysvalloilla ei kuitenkaan näytä olevan de facto

veto-oikeutta, kun jäsenvaltiot panevat täytäntöön EU:n aiempia päätöksiä. Yhdysvallat voi myös kannustaa EU-maita keskustelemaan yhteisten päätösten saavuttamisesta YUTP-järjestelmässä. Yhdysvallat voi vaikuttaa EU:n päätöksentekoon lobbauksen kautta tai EU voi myös omatoimisesti kopioida ja ottaa mallia Yhdysvaltain ulkopoliitikasta ja strategioista. Yhdysvallat näyttää monesti toimivan myös ikään kuin auktoriteettina EU:lle. EU-valtiot näyttävät pyytävän Yhdysvalloilta ”lupaa” ennen kuin julistavat EU:n ulkopoliittisia päätöksiä tiettyä valtiota kohtaan, jos tämä valtio pitää Yhdysvaltoja päätoimijana. (Gegout 2010, 13.) Tämä heijastaa transatlanttisten suhteiden epäsymmetriaa, jossa EU:n strateginen autonomia kohtaa käytännön tasolla ulkopoliittisia rajoitteita.

Euroopan unionin suhde Yhdysvaltoihin on kuitenkin muuttunut viimeisten vuosien aikana perinteisestä asetelmasta. Transatlanttisilla suhteilla on ollut merkittävä vaikutus EU-Nato-yhteistyöhön. Donald Trumpin presidenttikaudella Yhdysvallat on kritisoinut eurooppalaisia liittolaisia riittämättömistä puolustuspanostuksista ja suhtautunut epäluuloisesti EU:n puolustusaloitteisiin, kuten PESCO:on ja EDF:n. Tämä on vahvistanut erityisesti Ranskan ja Saksan pyrkimyksiä lisätä Euroopan strategista autonomiaa ja kehittää EU:n omaa puolustusta. (Iso-Markku 2024, 3-4.) Juuri Yhdysvaltojen kriittinen suhtautuminen unionin toimintakykyyn on osaltaan vauhdittanut eurooppalaista puolustusintegraatiota ja lisännyt keskustelua EU:n omasta turvallisuuspoliittisesta toimijuudesta.

Kansainvälisten organisaatioiden väliset suhteet ovat erityisen monimutkaisia. Tämän voidaan nähdä pitävän erityisesti paikkansa tarkasteltaessa Naton ja EU:n välistä suhdetta sekä näiden välisiä moninaisia vaikuttamisen kanavia ja mekanismeja. Koops esittää, että Naton voidaan väittää vaikuttaneen EU:n YTPP:n kehitykseen kolmella toisiaan läheisesti sivuavalla, mutta kuitenkin toisistaan eroavalla roolilla: toimimalla mallina, mahdollistajana sekä kilpailijana tai ”toisena”. (Koops 2012, 156.) Näiden roolien kautta Nato ei vaikuta ainoastaan EU:n turvallisuuspolitiikan sisältöihin, vaan myös siihen, miten EU hahmottaa oman identiteettinsä turvallisuustoimijana.

EU:n ja Naton suhteita on 1990-luvun lopulta lähtien leimannut yhteistyön ja kilpailun samanaikaisuus. Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittyessä myös Naton ja EU:n toimialat alkoivat osittain limittyä. Keskeinen jännitys on liittynyt siihen, kuinka paljon Euroopan turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä tulisi rakentaa itsenäisesti suhteessa Natoon ja erityisesti Yhdysvaltoihin. Yhdysvallat on tukenut eurooppalaisten puolustuskyvyn vahvistamista, mutta samalla suhtautunut kriittisesti sellaisiin EU:n aloitteisiin, jotka voisivat

heikentää Naton asemaa tai johtaa päällekkäisiin rakenteisiin. (Iso-Markku 2024, 2-3.) Tämä jännite on ollut yksi keskeisimmistä EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehitystä ohjaavista rakenteellisista tekijöistä.

Naton vaikutus Euroopan unioniin määräytyy pitkälti niiden valtioiden välillä käydystä kamppailusta, jotka kannattavat läheisiä Nato-EU-suhteita, ja niiden, jotka haluavat pitää molemmat organisaatiot tiukasti erillään. Koops nostaa erityisesti tarkasteluun Ranskan ja Yhdysvaltojen vaikutukset ja roolit. Naton vaikutus EU:hun määräytyy usein vahvasti Yhdysvaltojen viranomaisten noudattaman politiikan ja lähestymistavan mukaan. On tärkeää olla tietoinen Yhdysvaltojen vahvasta vaikutuksesta Natoon, ja Naton ja EU:n suhteiden kehitykseen kriittisissä tilanteissa. (Koops 2012, 157-158.) Usein onkin keskeinen haaste analysoida Yhdysvaltojen vaikutusta erillään Naton vaikutuksesta EU:n kehitykseen kansainvälisenä turvallisuustoimijana.

Nato voi vaikuttaa EU:hun eri tason prosessien ja mekanismien yhdistelmällä kolmella eri alalla: institutionaalisella (EU:n ja ETPP:n ydininstituutioihin, menettelyihin, käsitteisiin, sopimukseen ja kehyksiin liittyvät näkökohdat), operatiivisella (todelliset sotilaalliset operaatiot kentällä) ja identiteettiin (organisaation identiteetti, arvovaltamaine, autonomia ja legitimiys) liittyvissä näkökohdissa (Koops 2012, 158). Tämä korostaa sitä, että Naton vaikutus ei ole pelkästään sotilaallista, vaan se ulottuu myös EU:n institutionaaliseen kehitykseen ja poliittiseen itseymmärrykseen.

Koopsin mukaan se, miten Nato tarkalleen vaikuttaa unioniin näillä kolmella alalla, riippuu siis prosesseista ja mekanismeista, joita toteutetaan eri tasoilla ja Naton kolmen ideaalisen roolin kautta toimien mallina, mahdollistajana ja kilpailijana. Koops väittääkin, että Natolla on ollut merkittäviä vaikutuksia Euroopan unioniin prosessien ja vaikutusmekanismien kautta, jotka voidaan parhaiten selittää sosiologisella institutionalismilla ja jossain määrin rationaalisen valinnan lähtökohdista. (Koops 2012, 158.) Tulkinta viittaa siihen, että EU:n turvallisuuspoliittinen kehitys on pitkälti tapahtunut suhteessa Natoon, joko sitä jäljitellen, sen mahdollistamana tai siitä erottautuen.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on vahvistanut Naton asemaa Euroopan kollektiivisen puolustuksen keskeisenä toimijana. Naton rooli on ollut erityisesti pelotteen ja puolustuksen vahvistamisessa jäsenmaiden turvallisuuden takaamisessa. Samalla Yhdysvaltojen sotilaallinen rooli on korostunut edelleen, sillä Nato nojaa vahvasti Yhdysvaltojen sotilaallisiin resursseihin ja ydinpelotteeseen. Suomen ja Ruotsin päätökset hakea Naton jäsenyyttä kuvasivat osaltaan

Naton ja Yhdysvaltojen turvallisuuspoliittisen merkityksen kasvua Euroopassa. (Iso-Markku 2024, 4-5.) Sota on siten vahvistanut käsitystä Natosta Euroopan ensisijaisena turvallisuuden takaajana ja samalla lisännyt Yhdysvaltojen strategista merkitystä eurooppalaisessa turvallisuusjärjestelmässä.

Vaikka Nato on ollut keskeinen sotilaallinen turvallisuuden takaaja, Euroopan unionilla on ollut tärkeä rooli Ukrainan tukemisessa taloudellisten pakotteiden, humanitaarisen avun ja aseavun koordinoinnin kautta. Tämä on korostanut EU:n ja Naton välistä työnjakoa ja täydentävyyttä: Nato vastaa ensisijaisesti sotilaallisesta pelotteesta ja puolustuksesta, kun taas EU hyödyntää taloudellista ja poliittista vaikutusvaltaansa. Samalla sodan on nähty osoittavan, että Euroopan turvallisuus on edelleen vahvasti riippuvainen Yhdysvaltojen sotilaallisesta tuesta, mikä on lisännyt keskustelua eurooppalaisen puolustuskyvyn vahvistamisesta. (Iso-Markku 2024, 5-6.) Työnjako vahvistaa molempien toimijoiden merkitystä, mutta samalla paljastaa Euroopan rakenteellisen riippuvuuden Yhdysvalloista.

Eurooppalainen sotilaallinen riippuvuus Yhdysvalloista voidaan nähdä keskeisenä haasteena. Yhdysvaltojen strateginen painopiste on selvästi muuttunut ja sitoutuminen Euroopan puolustamiseen heikentynyt. Tämä on lisännyt painetta Euroopalle ottaa suurempaa vastuuta omasta turvallisuudestaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita transatlanttisen suhteen heikkenemistä kokonaisuudessaan, vaan pikemminkin sen uudelleenmäärittelyä. EU:n ja Naton tulevaisuuden kannalta keskeiseksi kysymykseksi nouseekin, kykeneekö Eurooppa vahvistamaan omaa strategista autonomiaansa ilman, että se samalla heikentää Naton yhtenäisyyttä tai transatlanttisen yhteistyön perustaa.

3 Aineisto ja menetelmä

Tässä luvussa esitellään tutkielman käytännön toteutus sekä analysoitava aineisto. Luvun tarkoituksena on antaa kattava kuva siitä, miten tutkimusasetelma on rakentunut sekä millaisilla menetelmillä empiiristä aineistoa lähestytään tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi. Luku alkaa tutkimusasetelman kuvauksella, jossa perustellaan valittu vertailuasetelma vuoden 2022 Strategisen kompassin ja vuoden 2025 Valkoisen kirjan välillä. Tämän jälkeen edetään aineistojen esittelyyn. Lopuksi tehdään katsaus tutkielman tutkimusmenetelmänä käytettävään laadulliseen sisällönanalyysiin ja teemoitteluun.

3.1 Tutkimusasetelma

Tämän pro gradu -tutkielman aineistona toimii Euroopan komission ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan syksyllä 2025 julkaisema Valkoinen kirja Euroopan puolustuksesta (*White Paper for European Defence*). Valkoisen kirjan lisäksi aineistona toimii vuonna 2022 julkaistu Euroopan unionin puolustus- ja ulkoministerien toimesta hyväksymä Euroopan unionin Strateginen kompassi (*Strategic Compass for Security and Defence*). Kummastakin aineistosta analysoidaan, kuinka tekstissä rakennetaan käsitystä Euroopan unionin puolustuspolitiikan yhdentymisen tärkeydestä ja strategisesta autonomiasta.

Vuonna 2022 julkaistua Strategista kompassia käytän vertailukohteena tuoreelle Valkoiselle kirjalle unionin yhdentymisen visiosta ja keinoista, joilla tätä yhteistä tulevaisuuden näkymää pyritään rakentamaan. Strateginen kompassi toimii mielenkiintoisena vertailukohteena, sillä vaikka asiakirjojen julkaisuajankohtien välillä on vain muutama vuosi, Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö on sinä aikana muuttunut perustavanlaatuisesti. Strategisen kompassin laadintahetkellä unioni oli juuri alkaneen Venäjän hyökkäyssodan keskellä ja yhteistä puolustuspoliittista suuntaa ja tahtotilaa haettiin. Vastaavasti Valkoisen kirjan taustalla Venäjän hyökkäyssota on kestänyt jo useiden vuosien ajan, Yhdysvaltojen tuen epävarmuus on yhä edelleen nostattanut tarvetta yhtenäiselle eurooppalaiselle rintamalle sekä yhtenäisen linjan löytäminen myös unionin sisällä on vähintäänkin haastavaa. Tämä on kiihdyttänyt myös keskustelua unionin omasta puolustuskyvystä, investoinneista, strategisesta autonomiasta ja riippuvuussuhteista kansainvälisessä yhteisössä.

Näin ollen näiden kahden asiakirjan rinnakaistarkastelu mahdollistaa analyysin siitä, miten unionin turvallisuus- ja puolustuspoliittinen ajattelu on muuttunut integraation saralla. Lisäksi

vertailu tarjoaa mahdollisuuden arvioida, millä tavoin EU:n puolustuspoliittinen yhdentyminen ja strateginen autonomia ymmärretään eri ajankohtien poliittisessa kontekstissa ja miten jäsenvaltioiden yhteinen tahtotila näyttäytyy muuttuvassa turvallisuusympäristössä. Tutkielmassa tarkasteltavat aineistot on valittu myös siksi, että ne edustavat Euroopan unionin korkeimman tason virallisia turvallisuus- ja puolustuspoliittisia linjauksia. Molemmat asiakirjat pyrkivät määrittelemään unionin yhteisiä tavoitteita, uhkakuvia ja toimintatapoja, minkä vuoksi ne tarjoavat tutkielman kannalta keskeisen kohteen tutkia, miten EU itse rakentaa käsitystä puolustuspoliittisesta integraatiosta ja strategisesta autonomiasta.

Aineistovalintaan on vaikuttanut lisäksi asiakirjojen kesinäinen jatkuvuus. Strateginen kompassi rakentuu osaltaan vuonna 2016 julkaistun Euroopan unionin globaalistrategian pohjalle, jossa strategisen autonomian käsite nostettiin ensimmäistä kertaa keskeiseksi unionin turvallisuus- ja puolustuspoliittiseksi tavoitteeksi. Valkoinen kirja puolestaan jatkaa tätä kehityslinjaa entistä konkreettisemmalle tasolle painottaen erityisesti puolustusinvestointeja ja unionin operatiivista valmiutta. Strateginen kompassi ja Valkoinen kirja muodostavat näin ollen jatkumon, jonka kautta voidaan analysoida, miten globaalistrategiassa määritelty strategisen autonomian tavoite on kehittynyt.

3.2 Aineiston esittely

3.2.1 Valkoinen kirja Euroopan puolustuksesta

Tämän tutkielman aineistona toimii Euroopan komission ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan syksyllä 2025 julkaisema Valkoinen kirja Euroopan puolustuksesta (*White Paper for European Defence and the ReArm Europe Plan – Readiness 2030*). ReArm Europe -suunnitelman tarkoituksena on vahvistaa yleiseurooppalaisia puolustusvoimavaroja uusien taloudellisia keinoja käyttämällä, ja Valkoisessa kirjassa esitetään lisäksi uusi lähestymistapa puolustukseen ja määritetään investointitarpeita. Kyseessä on ensimmäinen komission laatima kokonaisuus, joka hahmottaa kokonaisvaltaisesti Euroopan unionin puolustuspolitiikan tulevaisuuden suuntaviivoja Ukrainan sodan jälkeisessä turvallisuusympäristössä. Asiakirjassa esitetään konkreettisia toimenpiteitä unionin puolustusvalmiuden, yhteisten investointien ja jäsenvaltioiden välisten rakenteiden vahvistamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Toimenpiteiden tavoitteena on reagoida Ukrainan

kiireellisiin tukitarpeisiin lyhyellä aikavälillä sekä pitkän aikavälin tarpeeseen kehittää Euroopan turvallisuutta ja puolustusta. (Euroopan komissio, lehdistötiedote 12.3.2025.)

Aineiston valinta perustuu sen ajankohtaisuuteen, vaikuttavuuteen ja kattavuuteen. Valkoinen kirja tiivistää Euroopan unionin tämänhetkisen puolustuspoliittisen linjauksen ja tarjoaa siten hedelmällisen pohjan tarkastella, miten EU itse määrittelee puolustuspolitiikkansa yhdentymistä, strategista autonomiaa ja jäsenvaltioiden roolia yhteisessä turvallisuusympäristössä. Lisäksi Valkoinen kirja on tutkielman kannalta erityisen relevantti, koska se siirtää strategisen autonomian keskustelua aiempaa konkreettisemmalle tasolle korostamalla puolustusteollisuutta, yhteisiä hankintoja ja unionin omavaraisuutta turvallisuuspolitiikassa. Näin asiakirja toimii tärkeänä esimerkkinä siitä, kuinka geopoliittinen epävarmuus ja muuttunut toimintaympäristö näkyvät unionin virallisessa turvallisuuspoliittisessa keskustelussa.

3.2.2 Strateginen kompassi

Tutkielman toisena aineistona toimii vuonna 2022 julkaistu Euroopan unionin puolustus- ja ulkoministerien toimesta hyväksymä Euroopan unionin Strateginen kompassi (*Strategic Compass for Security and Defence*). Strateginen kompassi on EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä ohjaava asiakirja, jota voidaan luonnehtia EU:n puolustusselonteoksi. Strategisen kompassin aikajänne on määritelty olevan noin 5-10 vuotta ja se on luotu tarkentamaan EU:n vuonna 2016 määriteltyjä turvallisuus- ja puolustusyhteistyön tavoitteita. Kompassi on ensimmäinen EU:n arviointi- ja ohjausprosessi turvallisuus- ja puolustusyhteistyön saralla. Asiakirjan neuvotteluprosessi kesti melkein kaksi vuotta ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022 lisäsi asiakirjan painoarvoa neuvotteluiden viime hetkellä. (Puolustusministeriö, EU:n strateginen kompassi, 2025.)

Valkoinen paperi ja Strateginen kompassi muodostavat yhdessä jatkuvuussuhteen, jossa Strateginen kompassi toimii poliittisena ja strategisena suunnannäyttäjänä ja Valkoinen paperi ikään kuin sen toimeenpanoa ja operatiivista konkretisointia käsittelevänä asiakirjana. Aineiston valintaa ohjaa ennen kaikkea sen ajankohtaisuus, virallisuus ja analyttinen vertailukelpoisuus. Molemmat asiakirjat ovat unionin korkean tason strategisia julkaisuja, jotka heijastavat EU:n institutionaalista näkemystä puolustuksen integraatiosta. Näiden julkaisujen kautta on mahdollista tarkastella, miten EU itse diskursiivisesti määrittelee yhteisen

puolustuspolitiikan tavoitteita, painotuksia ja perusteluja muuttuvassa geopoliittisessa kontekstissa.

3.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkielman tutkimusmenetelmänä hyödynnän sisällönanalyysia. Menetelmäoppaana käytän tutkielman taustalla Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven teosta *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* sekä lisäksi Anu Puusan ja Pauli Juutin teosta *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Aineistolähtöinen analyysi perustuu siihen, että analyysiyksiköt nousevat aineistosta tutkimuksen tarkoitukseen ja asetettuihin kysymyksiin vastaten (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108). Aineiston analyysin tavoitteena onkin kuvailla, tulkita ja ymmärtää tutkimuksen kohteeksi valittua ilmiötä (Puusa & Juuti 2020, 143).

Keskeistä aineistolähtöisessä lähestymistavassa on se, ettei analyysiyksiköitä määritetä ennalta. Analyysin toteutukseen tai sen tuloksiin eivät ohjaavasti vaikuta aiemmat havainnot, teoriat tai ennakkotiedot tutkittavasta ilmiöstä, sillä analyysiprosessin on tarkoitus perustua puhtaasti aineistosta nouseviin havaintoihin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108). Toisaalta on otettava huomioon, että ei ole olemassa täysin ”puhdasta” objektiivista havainnointia, vaan esimerkiksi jo käytetyt käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät ovat kaikki tutkijan asettamia ja vaikuttavat tuloksiin. Laadullisessa tutkimuksessa tämä ongelma on siis hyväksyttävä ja otettava huomioon tutkimuksen tuloksia analysoitaessa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 109). Tutkijan tehtävänä onkin tulkita ja pyrkiä hahmottamaan kokonaisuutta; hän yhdistää havainnot ja johtolangat kokonaisuudeksi ja kokonaisuuden kautta pyrkii muodostamaan perustellun ja uskottavan johtopäätöksen (Puusa & Juuti 2020, 146). Laadullisen aineiston analyysin tavoitteena on jäsentää hajanainen aineisto johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Tämä mahdollistaa ilmiön syvällisen ymmärtämisen ja sellaisten johtopäätösten tekemisen, jotka perustuvat aineistosta johdettuun vahvaan tulkintaan (Puusa & Juuti 2020, 148).

Sisällönanalyysia voidaan soveltaa monenlaiseen laadulliseen tutkimukseen, ja se onkin laadullisen aineiston tarkastelussa yksi yleisimmin käytetyistä metodeista (Puusa & Juuti 2020, 148). Sisällönanalyysin menetelmällä voidaan tutkittavia dokumentteja analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117). Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, kuten ovat myös esimerkiksi historiallinen analyysi ja diskurssianalyysi. Näistä

erityisesti sisällönanalyysissa etsitään tekstin merkityksiä, kun taas diskurssianalyysissa analysoidaan, miten näitä merkityksiä tekstissä tuotetaan.

Tuomen ja Sarajärven mukaan sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on alkuperäisen tutkimusdatan pelkistäminen eli redusointi. Tämä toteutetaan siten, että aineistosta karsitaan kaikki tutkimuksen kannalta epäolennainen pois. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123.) Pelkistämisen tavoitteena on lisätä aineiston informaatioarvoa; on välttämätöntä tiivistää ja pelkistää tutkittavaa aineistoa, sillä rikas aineisto on usein sellaisenaan hajanaista (Puusa & Juuti 2020, 149). Pelkistäminen voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että aineistosta etsitään tutkimustehtävää kuvaavia ilmaisuja; esimerkiksi ilmaisut, jotka kuvaavat samaa asiaa, voidaan alleviivata samanvärisillä kynillä ja näin erotellaan erilaiset ilmiöt toisistaan eri värejä hyödyntäen. Tällöin tutkimusdatasta tulee etsittyä kaikki tutkimustehtävää kuvaavat alkuperäiset ilmaukset sekä niitä kuvaavat pelkistetyt ilmaukset. Pelkistämisvaiheessa otetaan myös huomioon, että yhdestä lausumasta voi löytyä myös useampia pelkistettyjä ilmauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123).

Datan redusoinnin jälkeen toteutetaan datan klusterointi eli ryhmittely. Olen tulkinut tätä niin, että ryhmittelyn kautta löydetään aineistosta toistuvat aihealueet, eli teemat. Tällöin aineistosta koodatut alkuperäiset ilmaukset käydään tarkasti läpi, ja aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Käsitteet, jotka kuvaavat samaa ilmiötä, ryhmitellään ja yhdistetään eri luokiksi, joista muodostuvat alaluokat. Alaluokat tämän jälkeen nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Luokittelussa aineisto saadaan tiiviimpään muotoon. Klusteroinnissa luodaan näin ollen pohjaa kohteena olevan tutkimuksen perusrakenteelle sekä saadaan tuotettua alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124).

Analyysi nojaa tutkijan tekemään tulkintaan ja päättelyyn, jonka tavoitteena on nostaa empiirinen aineisto teoreettisemmalle ja käsitteellisemmälle tasolle. Sisällönanalyysi toimiikin ensisijaisesti välineenä, jolla aineisto jäsennetään ja tiivistetään tulkintaa varten. Tutkimuksen eettisenä ja menetelmällisenä vaatimuksena on pyrkiä totuudenmukaisuuteen, rakentaa uskottava tulkinta sekä perustella tehdyt analyttiset valinnat läpinäkyvästi. (Puusa & Juuti 2020, 149.)

3.3.1 Tutkimuksen toteutus

Hyödynnän aineistoni analyysissä teemoittelua. Teemoittelu kuuluu laadullisen tutkimuksen menetelmiin ja tarkoittaa prosessia, jossa aineistosta jäsennetään esiin tutkimuskysymyksen kannalta merkitykselliset ja toistuvat aihealueet eli teemat (Eskola & Suoranta 2008, 174-180). Teemoittelussa painottuu, mitä kustakin teemasta on aineistossa sanottu. Tutkimuksessa on kyse laadullisen aineiston pilkkomisesta osiin ja ryhmittelystä eri aihepiirien mukaan. Tämä mahdollistaa vertailun tiettyjen teemojen esiintymisestä aineistossa. Alustavan ryhmittelyn jälkeen aineistosta lähdetään etsimään varsinaisia teemoja eli aihealueita. Ideana on siis etsiä aineistosta näkemyksiä, jotka kuvaavat tiettyä teemaa ja niputtaa nämä yhteen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125.)

Analyysivaiheessa asiakirjoista tunnistetaan ja koodataan kunkin teeman kannalta olennaiset tekstikohdat. Tarkoituksena ei ole ainoastaan kuvata Valkoisen kirjan sisältöä, vaan analysoida, millaisia merkityksiä ja poliittisia painotuksia EU antaa puolustuspolitiikan yhdentymiselle. Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan tässä tutkielmassa erityisesti laadulliselle tutkimukselle tyypillisten uskottavuuden ja vahvistettavuuden kriteerien kautta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 164-165). Koska analyysi kohdistuu virallisten dokumenttien analyysiin, aineiston pysyvyys on korkea; kuka tahansa voi palata samoihin asiakirjoihin ja todentaa niistä tehdyt havainnot. Luotettavuuden varmistamiseksi analyysiprosessi on pyritty avaamaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti kuvaamalla teemoittelun eteneminen ja esittämällä tekstistä suoria aineistolainauksia, jotka perustelevat tehdyt tulkinnat.

Vaikka tutkijan subjektiivinen tulkinta on osa laadullista sisällönanalyysia, luotettavuutta lisää teoriaohjaavuus, joka sitoo havainnot laajempaan valtiotieteelliseen viitekehykseen. Tämä auttaa välttämään satunnaisia tulkintoja ja varmistaa, että analyysi keskittyy nimenomaan tutkimuskysymysten kannalta olennaisiin rakenteisiin, kuten EU:n roolin muutokseen ”normatiivisesta vallasta” kohti ”geopoliittista toimijuutta”. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108-110.)

Aineiston vertailuasetelma – vuoden 2022 Strateginen kompassi suhteessa vuoden 2025 Valkoiseen kirjaan – mahdollistaa retoriikassa tapahtuvien muutosten ja jatkuvuuksien havaitsemisen kontrolloidusti samankaltaisten asiakirjatyyppeiden välillä, mikä vahvistaa analyysin kykyä vastata asetettuun tutkimusongelmaan. Aineiston rajaus mahdollistaa kuitenkin syvällisen tulkinnan ja systemaattisen analyysin, joka tarjoaa uutta tietoa EU:n strategisen viestinnän sisällöstä. Tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa analyysin läpinäkyvyys

ja teoriaohjaava lähestymistapa, jossa teemat ja tulkinnat perustuvat itse aineistoon. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127.)

Lisäksi on otettu huomioon, että tutkielman tulokset heijastavat ensisijaisesti Euroopan unionin omaa institutionaalista näkökulmaa eivätkä välttämättä absoluuttisesti kaikkien jäsenmaiden tai muiden toimijoiden käsityksiä. Tämä on tietoinen rajaus, sillä tavoitteena ei ole kuvata kaikkia näkemyksiä EU:n puolustuspolitiikasta, vaan tarkastella, miten unioni itse diskursiivisesti määrittelee ja oikeuttaa puolustusintegraation syventämistä. EU:n strateginen viestintä kehittyy jatkuvassa vuorovaikutuksessa jäsenvaltioiden ja ulkoisten odotusten kanssa, mikä tarkoittaa, että aineisto heijastaa tietyn ajankohdan poliittista henkeä.

4 Analyysi

Tässä luvussa tarkastellaan kahta tämän tutkielman aineistona toimivaa asiakirjaa ensin erillisinä kokonaisuuksinaan, jonka jälkeen vielä kootusti vertaillen. Analyysin tavoitteena on tuottaa jäsenelty kuvaus siitä, miten kyseisissä EU:n strategisissa asiakirjoissa pyritään rakentamaan käsitystä yhtenäisemmän puolustuspolitiikan puolesta. Tutkielmani aineistona toimivat siis vuonna 2025 julkaistu Valkoinen kirja Euroopan puolustuksesta (*White Paper for European Defence*) sekä vuonna 2022 julkaistu EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä ohjaavaa Strateginen kompassi (*Strategic Compass for Security and Defence*).

4.1 Analyysi Valkoisesta kirjasta Euroopan puolustuksesta

Ensimmäisenä toteutan analyysin vuonna 2025 julkaistusta Valkoisesta kirjasta (Aineisto 1). Käytyäni läpi aineiston, keräsin asiakirjasta nousseet keskeisemmet retoriset puolustusyhteistyön syventämistä rakentavat teemat. Tämän jälkeen analysoin tarkemmin teemojen sisältöä asiakirjasta ja rakensin näistä viisi (5) selkeästi toistuvaa yläteemaa. Muotoilin nämä viisi teemaa siten, että ne kattavat mahdollisimman laajasti niihin sisältyvät aiheet. Näiden teemojen avulla aineiston analyysi jäsentyy niin, että tutkimuskysymyksen kannalta olennainen sisältö nousee selkeästi esiin. Seuraavaksi toteutan analyysin aineistosta nousseiden yläteemojen mukaan.

4.1.1 Talous, kilpailukyky ja investoinnit

''Europe must do far more if it is to restore credible deterrence and deliver the security in which our prosperity depends. This requires all Member States to act in solidarity and to invest in our collective defence.''

Ensimmäisenä selkeänä yläteemana aineistosta nousee esiin talous, kilpailukyky ja investoinnit. Puolustusyhteistyön syventämistä perustellaan läpi aineiston taloudellisen kulman kautta. Puolustusteollisuuden ja yhteishankintoihin panostamisen todetaan olevan ainoa keino taata Euroopalle ''huomisen rauha'' sekä lisätä kilpailukykyä; ''Investing in European defence readiness not only guarantees us the peace of tomorrow; it is also an enabler of our

competitiveness ambition for European manufacturing’’. Ilman vahvaa puolustusvalmiutta ei Euroopalla voida nähdä olevan vahvaa roolia tulevaisuuden globaalissa kilpailussa.

Investointien ja puolustusteollisuuden kasvattamisen kautta pystytään takaamaan jatkuva tuki ja tarvittava apu Ukrainalle; ’’The EU and its Member States should continue to support Ukraine’s procurement of drones and further support the development of its own production capacity, including through joint ventures between European and Ukrainian industries.’’ Vaikka taloudelliset investoinnit kustantavat unionin jäsenmaille jatkuvasti enemmän, pyritään asiakirjassa korostamaan sitä, että vaihtoehtoisesti tulevaisuus, jossa Ukraina häviää sodan, tulisi kustantamaan Euroopalle paljon enemmän. Vaikka käynnissä oleva sota on tuonut paljon epävarmuutta koko Euroopan alueelle, pyritään asiakirjassa löytämään sodan ja sen tuomien uusien teknologiakehitysten ja investointien myötä myös mahdollisuuksia, kuten uusia taitoja ja työpaikkoja. Näin ollen onnistuneilla investoinneilla voidaan myös Eurooppaan saada aikaiseksi kasvua ja varmuutta tulevaisuudesta puolustusteollisuuteen panostamalla; ’’The development of a strong and resilient European defence industry will support European competitiveness and promote regional development and economic growth.’’ Tämä kuvastaa laajempaa retorista muutosta, jossa puolustussektori ei näyttäyty enää pelkkänä menoeränä, vaan keskeisenä investointina unionin tulevaan kilpailukykyyn ja omavaraisuuteen.

Puolustuspolitiikan integraatiota perustellaan taloudellisella logiikalla suhteessa Ukrainaan. Asiakirjassa korostetaan, kuinka Ukrainan dynaamisen yrityssectän yrittäjähenkisyys voi tarjota merkittäviä syötteitä Euroopan kilpailukyvyille ja puolustuskykyjen kehittämiseksi; ’’The can-do attitude and entrepreneurial spirit of young and dynamic Ukrainian companies can provide important impulses to Europe’s competitiveness and to the development of enhanced European defence capabilities.’’ Sota on tuonut huomattavan taloudellisen paineen niin Ukrainalle kuin muillekin länsimaille, mutta se on samalla lisännyt puolustusteollisuuden ja teknologian alalla yrittäjyyttä, osaamista ja investointimahdollisuuksia; ’’Ukraine has become the world’s leading defence and technology innovation laboratory. Closer cooperation between the Ukrainian and European defence industries will enable first-hand knowledge transfer on how to best use innovation to achieve military superiority on the battlefield, including on rapidly scaling up production and updating existing capabilities.’’ Tästä näkökulmasta tarkasteltuna puolustusyhteistyön syventäminen näyttää Euroopan unionille merkittävänä mahdollisuutena vahvistaa teknologista johtoasemaansa ja innovaatiokykyään. Mikäli unioni ei tee strategisia päätöksiä tässä hetkessä, se kohtaa todellisen riskin jäädä globaalien puolustusteollisten kehityksen ulkopuolelle.

Asiakirjassa tuodaan esiin myös EU:lle välttämättömien materiaalien ja puolustustarvikkeiden saannin varmistaminen. Erityisesti puolustussektorilla teollisuuden pääsy kriittisiin tuotantopanoksiin, kuten materiaaleihin, on avainasemassa. Tämän vuoksi tiivistetty yhteistyö näissä tuotantoketjuissa lisää ennakoitavuutta kaikille toimijoille; ”the planned creation of a platform for the joint purchase of critical raw materials will contribute to cost-effective and secure supplies.” Tämä osoittaa siirtymää kohti ylikansallisempaa resurssipolitiikkaa, jossa yhteistyö tuotantoketjuissa nähdään välttämättömänä keinona vastata globaalin kilpailun aiheuttamiin epävarmuuksiin ja turvata Euroopan teollinen toimintakyky.

Puolustusyhteistyön syventämistä perustellaan myös siitä näkökulmasta, että yksikään jäsenmaa ei kykenisi taloudellisesti yksinään vastaamaan tämänpäivän täysimittaiseen sodankäyntiin; ”The scale, cost and complexity of most projects in these areas go beyond Member States’ individual capacity.” Näin ollen koordinoitujen toimenpiteiden, joissa hyödynnettäisiin koko EU:n käytössä olevaa välineistöä, helpottaisivat kustannustehokkaita hankintoja ja vauhdittaisivat Euroopan puolustusteollisuuden kapasiteetin lisäämistä, mikä vahvistaisi unionin teknologista perustaa, mukaan lukien puolustusteknologista innovointia.

4.1.2 Euroopan yhteinen tulevaisuus

”The outcome of that war will be a determinative factor in our collective future for decades ahead.”

Aineiston toinen yläteema, ”Euroopan yhteinen tulevaisuus”, rakentaa diskurssia jaetusta kohtalosta ja välttämättömästä yhteistoiminnasta. Puolustusyhteistyön syventämistä oikeutetaan vetoamalla eurooppalaiseen arvopohjaan, samanmielisyyteen ja strategiseen kumppanuuteen, joiden nähdään olevan elinehtoja maanosan turvallisuuden takaamiseksi muuttuvassa maailmanjärjestyksessä. Retoriikka rakentuu ajatukselle Euroopasta toimijana, jonka on kyettävä muokkaamaan muuttuvaa globaalia toimintaympäristöä. Tämä edellyttää tietoista sitoutumista strategiseen autonomiaan, jotta unioni voi itse määrittää tulevaisuutensa suunnan ulkoisten paineiden sijasta; ”Europe faces a fundamental choice about its future. Does it muddle through the years ahead, attempting to adapt to new challenges in an incremental and cautious way? Or, does it want to decide its own future, free from coercion and aggression, ensuring that the people of Europe are able to live in security, peace, democracy and prosperity?” Asiakirjassa yhteistyön syventämistä perustellaan myös uhkakuvien kautta.

Passiivisuus rinnastetaan haavoittuvuuteen ja Euroopan hiipumiseen. Strateginen viesti on selvä: ilman yhteisiä toimia unioni kohtaa sirpaloituneen ja vaikutusvallattoman tulevaisuuden; ”If we continue on the same path, however, we will end up diminished, divided and vulnerable.” Tämä korostaa näkemystä, jonka mukaan integraation syventäminen on ainoa keino taata Euroopan suvereniteetti muuttuvassa maailmanjärjestyksessä.

Integraation syventämistä perustellaan aineistossa myös tarpeella tiivistää yhteistyötä muiden ”samanmielisten” toimijoiden kanssa. Asiakirja korostaa unionin roolia turvallisuuden edistäjänä laajemmassa eurooppalaisessa kontekstissa; ”The EU should continue mutually beneficial engagement and cooperation in the field of security and defence with all like-minded European, enlargement and neighbouring countries ... to promote peace, security and stability on our continent and beyond.” Retoriikka heijastaa arvopohjaista ajattelua, jossa unionin turvallisuustarpeet kytketään jaettuihin liberaaleihin normeihin ja länsimaiseen turvallisuusyhteisöön.

Asiakirjassa korostetaan, että EU:n täytyy vastata käsillä olevaan tilanteeseen päättäväsyydellä, yhteisellä toimella sekä selvällä strategialla. Unionin on kyettävä reagoimaan niin tämänhetkisiin kuin tuleviinkin uhkiin strategisesti, sillä muussa tapauksessa Eurooppa menettää mahdollisuutensa määritellä omaa tulevaisuuttaan itsenäisenä toimijana.

Puolustusyhteistyön vahvistaminen kytketään asiakirjassa myös osaksi unionin laajempia liittolaisuussuhteita, joista keskeisimpinä nousevat esiin puolustusliitto Nato ja Yhdysvallat turvallisuuden takaamisesta puhuttaessa; ”Cooperation with partners is also key to tackle the challenges of European defence and European defence industry.” Tekstissä korostetaan liittolaisuuksien merkitystä, mutta myös näkökulmaa siitä, että näihin ei yksin ole luottaminen tulevaisuuteen katsottaessa. Kantaa otetaan esimerkiksi Yhdysvaltojen mahdollisesta vetäytymisestä Euroopan alueelta; ”A strong transatlantic bond remains crucial for Europe’s defence. The United States demands that Europe takes more responsibility for its own defence.” Asiakirjassa kuitenkin tuodaan esiin, kuinka tärkeää transatlanttisia suhteita on vahvistaa. Tämä nähdään olennaisena tekijänä rauhan ja turvallisuuden kannalta. Näin ollen transatlanttisten suhteiden vahvistaminen ja Euroopan oman puolustuskyvyn kehittäminen esitetään toisiaan tukevin prosesseina, jotka ovat elinehtoja maanosan vakauden takaamiselle.

4.1.3 Ulkopuolelta tuleva akuutti uhka

''They are directly threatening our way of life and our ability to choose our own future through democratic processes''.

Kolmantena teemana aineistosta nousee esiin ''ulkopuolelta tuleva akuutti uhka''. Puolustusyhteistyön syventämistä rakennetaan asiakirjassa vahvasti turvallisuuden kautta ja vedoten siihen, että jos suunta ei muutu, niin tulevaisuutta Euroopalla ei ole; ''Europe faces an acute and growing threat. The only way we can ensure peace is to have the readiness to deter those who would do us harm.''. Tämän vuoksi tekstissä korostetaan, että hetki on tullut viimeistään nyt, kun Euroopan on varustauduttava ja tiivistettävä riippuvuuksiaan. Erityisesti sotilaallinen liikkuvuus nähdään elintärkeänä tekijänä sekä maanosan oman puolustuksen että Ukrainalle annettavan tuen kannalta.

Euroopan turvallisuustilanteessa todetaan tapahtuneen äkillinen muutos, jonka perusteella myös puolustusyhteistyötä on yhdenmääntävä normaalia nopeammalla tahdilla. EU:n täytyy olla valmis tehokkaasti kohtaamaan, haastamaa ja valmistautumaan jopa pahimpaan lopputulemaan nykyisessä turvallisuusympäristössä, eli täysimittaiseen sodankäyntiin; ''The geopolitical context and Europe's threat landscape are changing dramatically and at an unprecedented speed.''. Akuutti uhka Euroopan turvallisuudelle vaatii siis merkittäviä ja välittömiä toimia.

Asiakirjassa korostetaan Euroopan unionin välttämätöntä tarvetta kasvattaa valmiustasoaan vastaamaan monimuotoisiin turvallisuushaasteisiin, aina vakavimpaan skenaarioon eli täysimittaiseen sotaan saakka. Tilanne määrittää Euroopan turvallisuuden kannalta kriittiseksi, ja Venäjän ekspansiivinen politiikka nähdään pysyvänä uhkana; ''If Russia is allowed to achieve its goals in Ukraine, its territorial ambition will extend beyond. Russia will remain a fundamental threat to Europe's security for the foreseeable future, including its more aggressive nuclear posture and the positioning of nuclear weapons in Belarus.''. Aseellinen eskalaatio on estettävä ja tämä vaatii jäsenvaltioilta yhteistyötä ja jatkuvia panostuksia yhteiseen puolustuskykyyn. Venäjän todetaan ainoastaan jatkavan sotatoimiaan ja lisäämään panoksia, joten Euroopan täytyy nyt nousta vastaamaan tähän historialliseen haasteeseen vahvistamalla strategista toimijuuttaan.

Venäjän Ukrainassa käymä hyökkäyssota muodostaa merkittävimmän akuutin uhan, jolla puolustusintegraation välttämättömyyttä asiakirjassa perustellaan. Tekstissä tuodaan esiin kuitenkin myös muita epävarmuutta, haasteita ja yhteistä turvallisuutta uhkaavia tekijöitä

kansainvälisellä areenalla; ”Europe faces other growing threats and security challenges, in its region and beyond. Strategic competition is increasing in our wider neighbourhood, from the Arctic to the Baltic to the Middle East and North Africa.” Koska nykypäivän uhat ovat luonteeltaan ylikansallisia ja maantieteellisesti laaja-alaisia, nähdään yhteistyön laaja lisääminen turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa kysymyksissä merkittävänä, jopa välttämättömänä.

Aineistossa puolustuspoliittisen yhdentymisen perustaa rakennetaan vahvasti retorisin keinoin korostamalla eurooppalaista tapaa elää ja sen suojelemisen välttämättömyyttä. Käynnissä oleva sota esitetään suoranaisena uhkana tälle elämäntavalle; ”Threats to European security are proliferating in a way that poses an acute threat to our way of life.” Tällainen arvopohjaisuuteen nojaava retoriikka luo mielikuvan eurooppalaisista yhtenäisenä, samanarvoisena ja samoja intressejä jakavana yhteisönä, jonka on toimittava yhdessä turvallisuutensa varmistamiseksi. Me-puheella rakennetaan tarkoituksellisesti yhteistä identiteettiä, mikä helpottaa puolustuspolitiikan tiivistämisen perustelua ja vahvistaa lukijan kokemusta siitä, että integraatio on sekä välttämätöntä että luonnollista yhteisten arvojen ja uhkakuvien edessä.

4.1.4 Eurooppalaiset arvot ja historia

”Europe must make bold choices and build a Defence Union that ensures peace on our continent through unity and strength. It owes it to its NATO allies, to Ukraine and primarily to itself, European citizens and to the values it stands for.”

Neljäntenä teemana aineistosta nousee esiin ”eurooppalaiset arvot ja historia”. Puolustuspoliittista yhdentymistä rakennetaan tekstissä historiaan ja yhteiseen arvopohjaan vedoten. Erityisesti meneillään oleva kansainvälisen järjestelmän murros nähdään tekijänä, joka pakottaa laajentamaan yhteistyötä; ”The international order is undergoing changes of a magnitude not seen since 1945.” Asiakirjassa argumentoidaan, että kylmän sodan päättymistä seurannut vakauden aika on päättynyt, ja Euroopan on mukauduttava uuteen turvallisuuspoliittiseen realiteettiin, jossa paluuta entiseen järjestykseen ei enää ole.

Puolustuspoliittista yhdentymistä oikeutetaan aineistossa jälleen välttämättömyyden logiikalla. Euroopan sotaisia menneisyyksiä toimii taustana, jonka rinnalla nykyinen rauhan ja vakauden aikakausi näyttäytyy poikkeuksellisenä. Aineisto muistuttaa, ettei Euroopalla ole varaa unohtaa omaa historiaansa; ”History will not forgive us for inaction.” Sodan paluu Eurooppaan

esitetään varoittavana esimerkkinä siitä, mitä poliittinen passiivisuus voi merkitä. Mikäli Euroopan unioni ei kykene toimimaan päättäväisesti Ukrainan tukemisessa ja oman turvallisuutensa vahvistamisessa, Euroopalla ole tulevaisuutta siinä muodossa, johon viimeiset vuosikymmenet ollaan totuttu uskomaan.

Aineisto korostaa, että Euroopan aiempi toimintakyvyttömyys ja heikkous ovat ilmenneet ennen kaikkea epäyhtenäisinä ja koordinoimattomina toimina. Samalla todetaan, että sääntöpohjainen kansainvälinen järjestys, johon Eurooppa on pitkään nojannut, ei ole palaamassa entiselleen. Muuttuvassa geopoliittisessa ympäristössä Euroopan on siksi otettava aktiivinen rooli ja rakennettava toimintatapansa uudelleen; ”This needs to be coordinated and directed more effectively than ever between Member States, reflecting our collective strengths and addressing the weaknesses that come from uncoordinated action.” Yhteistyön syventäminen esitetään paitsi välttämättömänä vastauksena nykyisiin uhkiin, myös keinona korjata aiemmasta koordinaation puutteesta johtuvia rakenteellisia heikkouksia.

Asiakirja korostaa, että Euroopan nykyinen vastaus turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen on puutteellinen. EU:n toimet ovat hajanaisia, ja koordinoimattomuus on heikentänyt unionin kykyä toimia uskottavana puolustuksellisenä toimijana; ”Lack of collaboration has led to inefficiencies in the development of defence capabilities and imposed additional costs on all Member States.” Puolustusteollisuuden rakenteelliset heikkoudet sekä rajallinen yhteinen kapasiteetti nähdään keskeisinä esteinä tehokkaalle toiminnalle. Tämän vuoksi puolustuspoliittisen yhdentymisen vahvistamista pidetään välttämättömänä, jotta unioni kykenee vastaamaan sekä sodan herättämään akuuttiin uhkaan että pidemmän aikavälin strategiaan vaatimuksiin.

Euroopan unioni on perustaltaan rauhanprojekti, ja aineistossa korostetaan tämän roolin säilyttämisen tärkeyttä myös muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Unionin toiminta on läpi historiansa perustunut demokratian, rauhan ja vapauden arvoihin sekä niiden aktiiviseen suojelemiseen. Ukrainan sota on tuonut uuden ulottuvuuden tähän arvopohjaiseen diskurssiin: Ukrainan nähdään taistelevan eturintamassa paitsi oman itsenäisyytensä, myös yleiseurooppalaisten arvojen puolesta. Tämän vuoksi puolustuspoliittinen yhdentyminen ja Ukrainan katkeamaton tukeminen esitetään unionille strategisina ja moraalisina välttämättömyyksinä.

4.1.5 Ukrainan sota

”The future of Ukraine is fundamental to the future of Europe as a whole.”

Aineiston viimeinen, kaikkia aiempia osa-alueita yhdistävä teema on Ukrainan sodan rooli integraation välttämättömänä ajurina. Toisin kuin aiemmin esitetyt teemat, joita voidaan analysoida ikään kuin yhtenäistä kehityskulkua muokkaavina elementteinä, Ukrainan sodan rooli on perustavanlaatuisempi. Se toimii lähtökohtana käsillä olevalle äkilliselle muutokselle turvallisuus- ja puolustuspoliittisella alalla, jonka vaikutukset ovat määrittäneet koko turvallisuuspoliittisen keskustelun suuntaa Euroopassa; ”If we respond to this moment with determination, collective action and a clear strategy, we will strengthen our place in the world and renew our international alliances on a more sustainable basis.” Sota esitetään aineistossa käännekohtana, joka paljastaa Euroopan haavoittuvuudet, testaa sen yhtenäisyyttä ja pakottaa unionin tarkastelemaan omaa asemaansa nopeasti muuttuvassa kansainvälisessä järjestyksessä. Sota pakottaa unionin siirtymään reaktiivisesta toiminnasta kohti strategista autonomiaa globaalissa valtakamppailussa.

Ukrainan sota kytkeytyy siis tiiviisti edellä analysoituihin teemoihin. Ensinnäkin se muodostaa perustelun puolustuspoliittisen yhdentymisen välttämättömyydelle: sota osoittaa konkreettisesti, miten vakavia seurauksia jäsenmaiden aiemmalla koordinaation puutteella on. Toiseksi se legitimoii unionin nopean toimintakyvyn, strategisen autonomian ja puolustusteollisen kapasiteetin varmistamisen, sillä sodan jatkuminen osoittaa, että Euroopan on opittava turvaamaan itse sekä omat rajansa että laajemman geopoliittisen vakautensa; ”Ukraine will remain at the frontline of European defence and security and is the key theatre to define the new international order with its own security interlinked with that of the European Union.” Ukrainan tukeminen ja unionin omien puolustusrakenteiden yhentyminen sulautuvat yhdeksi ja samaksi tavoitteeksi: Euroopan globaalien aseman ja itsemääräämisoikeuden turvaamiseksi muuttuvassa maailmanjärjestyksessä.

Aineisto korostaa, että Euroopan tulevaisuus on erottamattomasti sidoksissa Ukrainan tulevaisuuteen; ”Ukraine is currently the frontline of European defence, resisting a war of aggression driven by the single greatest threat to our common security.” Tukea ei määritellä pelkästään solidaarisuuden kautta, vaan strategisena edellytyksenä Euroopan omalle turvallisuudelle, vakaudelle ja identiteetipoliittiselle jatkuvuudelle. Ukrainan kohtalo toimii siten vaakana, jonka kautta unionin roolia kansainvälisenä toimijana ja sen kykyä puolustaa omia arvojaan, punnitaan.

Ukrainan sota toimii aineistossa viitekehysenä, joka antaa merkityksen ja kiireellisyyden tunnun kaikille puolustusyhteistyön osa-alueille. Se sitoo taloudellisen kilpailukyvyn, yhteisen arvopohjan ja globaalit uhkakuvat yhdeksi narratiiviksi, jossa integraation syventäminen esitetään ainoana polkuna Euroopan selviytymiselle.

Taulukko 5.1.6. Aineistosta 1 (White Paper for European Defence) analyysin pohjalta tunnistetut teemat sekä niiden keskeiset piirteet.

Talous, kilpailukyky ja investoinnit	Euroopan yhteinen tulevaisuus	Ulkopuolelta tuleva akuutti uhka	Eurooppalaiset arvot ja historia	Ukrainan sota
Puolustusteollisuuteen ja yhteishankintoihin panostaminen	Jaettu kohtalo	Ilman puolustuspoliittista yhdistymistä Euroopalla ei ole tulevaisuutta	Euroopan on mukauduttava uuteen turvallisuuspoliittiseen realiteettiin	Ukrainan sodalla on perustavanlaatuisen vaikutuksen integraation syventämiseen
Tulevaisuuden kilpailukyvyn takaaminen	Vetoaminen eurooppalaiseen arvopohjaan, samanmielisyyteen ja strategiseen kumppanuuteen	Venäjän asettama uhka vaatii merkittäviä ja välittömiä toimia puolustusyhteistyön yhdistämiseksi	Euroopalla ei ole varaa unohtaa omaa sotaisaa historiaansa	Sota on paljastanut Euroopan haavoittuvuudet
Investoinneilla taataan eurooppalainen osaaminen	Ilman yhteisiä toimia unioni kohtaa vaikutusvallattoman tulevaisuuden	EU:n täytyy olla valmis täysimittaiseen sodankäyntiin	Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestys ei ole palaamassa entiselleen	Sota pakottaa unionin siirtymään kohti strategista autonomiaa
Investointimahdollisuuksien ja ukrainalaisen osaamisen hyödyntäminen	Integraation syventäminen on ainoa keino taata Euroopan suvereniteetti	Venäjän ekspansiivinen politiikka pysyvä uhka Euroopalle	EU:n hajanaiset toimet ovat heikentäneet sen kykyä toimia uskottavana puolustuksellisena toimijana	Sodan jatkuminen osoittaa, että Euroopan on opittava turvaamaan itse omat rajansa ja geopoliittinen vakautensa

Todellinen riski jäädä globaalien puolustusteollisen kehityksen ulkopuolelle	Unionin rooli turvallisuuden edistäjänä	Strategista toimijuutta vahvistettava vastaamaan haasteeseen	EU on perustaltaan rauhanprojekti	Euroopan tulevaisuus on erottamattomasti sidoksissa Ukrainan tulevaisuuteen
Siirtymä kohti ylikansallista resurssipolitiikkaa Euroopan teollisen toimintakyvyn turvaamiseksi	Euroopan oman puolustuskyvyn kehittäminen maanosan vakauden takaamiseksi	Käynnissä oleva sota on uhka eurooppalaiselle elämäntavalle	Unionin toiminta on läpi historiansa perustunut sen arvojen suojelemiseen	
Puolustusyhteistyötä syventämällä saadaan ”leveämmät hartiat” taloudelliseen taakkaan			Ukrainan tukeminen moraalinen välttämättömyys	

4.2 Analyysi Strategisesta kompassista

Tutkimuksen toisena aineistona (aineisto 2) toimii vuonna 2022 julkaistu EU:n puolustus- ja ulkoministerien toimesta hyväksymä Euroopan unionin Strateginen kompassi (*Strategic Compass for Security and Defence*). Käytyäni läpi kyseisen aineiston, keräsin asiakirjoista nousseet keskeisimmät retoriset puolustusyhteistyön syventämistä rakentavat teemat. Tämän jälkeen analysoin tarkemmin teemojen sisältöä asiakirjoista ja rakensin näistä neljä (4) selkeästi toistuvaa yläteemaa. Muotoilin nämä neljä teemaa siten, että ne kattavat mahdollisimman laajasti niihin sisältyvät aiheet. Näiden teemojen avulla aineiston analyysi jäsenyyksiin, että tutkimuskysymyksen kannalta olennainen sisältö nousee selkeästi esiin.

4.2.1 Kumppanuudet, yhteistyö ja EU vahvempana liittolaisena

”A stronger and more capable EU in the field of security and defence will contribute positively to global and transatlantic security and is complementary to NATO, which remains the foundation of collective defence for its members.”

Ensimmäisenä teemana aineistosta nousee esille kumppanuuksien, liittolaisuuksien ja yhteistyön merkitys niin EU:n sisäisissä suhteissa kuin ulkosuhteissakin. Aineistossa korostetaan, että yhteistyötä tarvitaan, jotta EU:sta voisi tulla vahvempi poliittinen toimija ja turvallisuuden tuottaja; ”This will make the EU a more capable security provider for its citizens, but also a stronger global partner working for international peace and security.” Aineistossa todetaan, että unioni on nyt kohtaamiensa kriisien edessä vahvempi kuin koskaan, mutta samalla korostetaan tarvetta ”kvanttihypylle”, jotta EU voisi kehittyä uskottavammaksi ja kyvykkäämmäksi turvallisuuden tuottajaksi.

Aineistossa korostetaan, että vahvemmallalla Euroopalla on oltava aiempaa aktiivisempi rooli globaalissa turvallisuuspolitiikassa. Rauhan palauttamisen ja säilyttämisen katsotaan edellyttävän tiivistä yhteistyötä strategisten kumppanien ja liittolaisten kanssa; ”In this contested multipolar world, the EU needs to take a more active stance to protect its citizens, defend its interests, project its values, and work with partners to provide security for a safer and more just world.” Tekstissä toistuu retoriikka tarpeesta vahvaan yhtenäisyyteen ja kumppanuuteen. Yhteistyön syventämistä korostetaan sekä unionin sisäisessä koheesiossa että sen ulkoisissa suhteissa; ”We will strengthen our ability to contribute to the peace and security of our continent, respond to external conflicts and crises, build the capacities of partners and protect the EU and its citizens.” Yhteistyön painottaminen osoittaa, että tässä vaiheessa integraatiota perustellaan ensisijaisesti unionin kyvyllä toimia uskottavana ja vastuullisena kumppanina osana laajempaa globaalia turvallisuusarkkitehtuuria.

Tämä edellyttää Euroopalta integroitua toimintatapaa ja merkittävämpää vastuunottoa omasta turvallisuudestaan. Aineiston mukaan vahvempi ja kyvykkäämpi EU turvallisuuden ja puolustuksen saralla tuo suoraa lisäarvoa myös laajemmalle globaalille ja transatlanttiselle turvallisuusarkkitehtuurille; ”A stronger and more capable EU in the field of security and defence will contribute positively to global and transatlantic security.” Aineistossa todetaan, että voidakseen reagoida nopeasti, turvata omat kansalaisensa ja täyttää nykyisessä toimintaympäristössä olevat suorituskykyvajeet, on puolustusteollisesta yhteistyöstä jäsenvaltioiden välillä muodostuttava uusi normi. Kyvykkäämpi unioni esitetään kaikkien osapuolten yhteisenä etuna, ja aineistossa peräänkuulutetaankin Euroopan välttämätöntä vastuunkantoa globaalista turvallisuudesta.

Kumppanuuksien merkitystä ja kansainvälistä yhteistyötä rakennetaan aineistossa vahvasti samanmielisyyden ja jaetun arvopohjan varaan. Sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen

turvaaminen nähdään tehtävänä, joka edellyttää suhteiden syventämistä keskeisiin monenkeskeisiin toimijoihin; ”To uphold the international rules-based order, we will continue to strengthen our relations with partners and like-minded countries in the UN, NATO and G7.” Liittolaisilla katsotaan olevan ratkaiseva rooli tehokkaan multilateralismin ylläpidossa, ja vahvemman unionin arvioidaan palvelevan myös kumppaneiden etua globaalin rauhan ja vakauden edistämiseksi; ”Partners will also benefit from a stronger and more capable EU in security and defence. They can help us uphold the rules-based international order and effective multilateralism, with the UN at its core, set international norms and standards and contribute to peace and security around the world.” Asiakirjassa todetaan, että Eurooppaa ja globaalia turvallisuutta puolustetaan yhdessä kumppanien kanssa. Vain yhdessä on mahdollista muuttaa tulevaisuutta; ”Together, we can help shape the global future by pursuing a strategic course of action.” Yhdessä toimimisen korostaminen luo kuvaa jaetusta vastuunkannosta, jossa unionin kyky muovata globaalia tulevaisuutta riippuu sen onnistumisesta integroida omat tavoitteensa osaksi laajempaa samanmielisten toimijoiden rintamaa.

Samalla aineisto tuo esiin Euroopan aiemman kyvyttömyyden toimia ja peräänkuuluttaa nykyisen geopoliittisen heräämisen vakiinnuttamista pysyväksi strategiseksi rooliksi maailmanpolitiikassa; ”We now need to ensure that we turn the EU’s geopolitical awakening into a more permanent strategic posture. For there is so much more to do.” Tekstistä välittyy vahva tahtotila ottaa opiksi käynnissä olevasta kriisistä ja erityisesti keskinäisriippuvuuden aseellistamisesta (weaponisation of interdependence). Tämä edellyttää vakavaa suhtautumista strategisiin intresseihin ja uhkiin, joista on oltu tietoisia, mutta joiden edessä unioni ei ole aiemmin kyennyt toimimaan; ”Across the EU, there is a clear commitment to learn the right lessons from this crisis and the broader weaponisation of interdependence that we face. This involves us finally getting serious about threats to our strategic interests that we have been aware of but not always acted upon.” Aineistossa korostuukin luottamus siihen, että vankan yhteistyön ja poliittisen tahdon myötä unioni voi saavuttaa pysyvän rakenteellisen muutoksen ja uskottavamman roolin globaalina toimijana.

EU:n strateginen kumppanuus Naton kanssa todetaan aineistossa euroatlanttisen turvallisuuden välttämättömäksi kulmakiveksi, mikä on korostunut entisestään Venäjän Ukrainaan kohdistaman aggression myötä; ”The EU’s strategic partnership with NATO is essential for our Euro-Atlantic security as demonstrated again in the context of Russia’s military aggression against Ukraine in 2022.” Naton ohella yhteistyö Yhdysvaltojen ja muiden samanmielisten globaalien kumppanien kanssa nähdään keskeisenä keinona saavuttaa molemminpuolista

hyötyä ja vahvistaa turvallisuutta; ”We will also cooperate with like-minded partners around the world, on a reciprocal basis, to increase mutual benefits.” Retoriikka viestii uskosta siihen, että puolustuspoliittisen yhdentymisen myötä EU:sta kehittyy entistä vahvempi ja kyvykkäämpi kumppani, joka kykenee jakamaan turvallisuusvastuuta liittolaistensa kanssa aiempaa tasaväkisemmin.

Vaikka kumppanuudet ovat keskeisiä, aineisto painottaa lisäksi yksittäisten jäsenvaltioiden suorituskyvyn heikkenemistä ja vaatii unionilta kykyä itsenäiseen strategiseen ajatteluun ja päätöksentekoon. Unionin on kyettävä toimimaan paitsi kumppaniensa kanssa, myös tarvittaessa itsenäisesti; ”all the threats we face around the world are intensifying and the capacity of individual Member States to cope is insufficient and declining. That is why we Europeans must invest in our capacity to think, decide and act in strategic terms – together with our partners and on our own when needed.” Samalla muistutetaan, että yhteistyötä on syvennettävä nimenomaan niillä osa-alueilla, jotka palvelevat suoraan unionin omia arvoja ja intressejä; ”In all these efforts, we must deepen partnerships where it serves EU values and interests.” Näin ollen rauhan turvaaminen Euroopassa ei ole ainoastaan liittolaisuussuhteiden vaalimista.

4.2.2 Uusi muuttunut toimintaympäristö

”The more hostile security environment requires us to make a quantum leap forward and increase our capacity and willingness to act, strengthen our resilience and ensure solidarity and mutual assistance.”

Toisena teemana aineistosta nousee esiin uusi muuttunut toimintaympäristö, jota leimaa paluu perinteiseen voimapolitiikkaan. Aineistossa tuodaan esiin, kuinka kohtaamiemme uhkien kirjo on muuttunut entistä moninaisemmaksi ja vaikeasti ennakoitavaksi, mikä tekee nykyisestä turvallisuustilanteesta poikkeuksellisen haastavan. Turvallisuuskentän voidaan väittää olevan haastavampi kuin koskaan monikerroksisten uhkien vuoksi. Epävakaas, konfliktit ja sota vallitsevat unionin välittömässä läheisyydessä; ”Today, the EU is surrounded by instability and conflicts and faces a war on its borders.” Tämän seurauksena unionin on jatkuvasti vahvistettava resilienssiään ja päivitettävä toimintatapojaan vastaamaan nykypäivän vaatimuksia. Tämä edellyttää päätöksentekoprosessien joustavuutta tinkimättä kuitenkaan poliittisesta ja taloudellisesta solidaarisuudesta; ”we must also strive for greater flexibility in

our decision-making process, without compromising on political and financial solidarity.” Lopulta kyky sovittaa yhteen nopea regointikyky ja sisäinen yhtenäisyys nousee tekstissä keskeiseksi edellytykseksi unionin uskottavalle toiminnalle muuttuvassa toimintaympäristössä.

Uhkien moninaistuessa Euroopan unionin on vahvistettava globaalia toimijuuttaan ja ajettava aktiivisesti omia strategisia intressejään. Aineistossa varoitetaan, että passiivisuus johtaa väistämättä valtatyhjiöön, jonka muut toimijat täyttävät; ”Where the EU is not active and effective in promoting its interests, others fill the space.” Toimintaympäristön radikaali ja nopea muutos vaatii unionilta välitöntä valmiutta vastata ennakoimattomiin haasteisiin; ”The world we are facing is changing rapidly and drastically. A major war has broken out in Europe.” Passiivisuuden riskien esiintuominen toimii keskeisenä keinona oikeuttaa unionin siirtyminen kohti aktiivisempaa turvallisuuspolitiikkaa, jossa toimimatta jättäminen nähdään suorana uhkana Euroopan vakaudelle.

Aineistossa piirtyvä uhkakuvien kirjo on laaja, ulottuen terrorismista ja hybridisodasta aina sääntöpohjaisen asevalvontajärjestelmän rapautumiseen; ”The environment is a breeding ground for multiple threats to European security from terrorism, violent extremism and organised crime to hybrid conflicts and cyberattacks, instrumentalisation of irregular migration, arms proliferation and the progressive weakening of the arms control architecture. Financial instability, extreme social and economic divergences can further exacerbate such dynamics and have a growing impact on our security. All of these threats undermine EU security along our southern and eastern borders and beyond.” Tämän vuoksi asiakirjassa painotetaan resurssien lisäämisen ja tehokkaamman kohdentamisen välttämättömyyttä; ”It becomes urgent to spend more and better.” Globaalien kilpailijoiden sääntöjä kaihtamaton toiminta asettaa Euroopan talouden ja turvallisuuden jatkuvaan riskitilaan, mikä vaatii unionilta uudenlaista strategista asennetta; ”Our competitors are increasingly using strategic technologies and data without respecting existing international norms and regulation.” Keskeiseksi tavoitteeksi nouseekin kyky puhua voiman kieltä, jotta diplomatialla ja multilateralismilla olisi uskottava selkänöja; ”But it is clear that if you want dialogue, diplomacy and multilateralism to succeed, you need to put power behind it. That is the point of ‘learning to speak the language of power’.” Tämä voiman kielen omaksuminen näyttäytyy ainoana keinona varmistaa monenkeskisen järjestyksen säilyttäminen muuttuneessa maailmanpoliittisessa tilanteessa.

Vaikka Euroopan unionin puolustusyhteistyössä on jo otettu merkittäviä askeleita, aineistossa korostetaan, että rakenteellista kehitystyötä on edelleen runsaasti jäljellä. Epävarma globaali

toimintaympäristö on täynnä nopeasti muuttuvia uhkia ja geopoliittista dynamiikkaa. Retoriikassa korostuu kiireellisyys: uusi geopoliittinen todellisuus velvoittaa myös unionin kantamaan suurempaa vastuuta omasta turvallisuudestaan sekä naapurustossaan että sen ulkopuolella; ”Recent geopolitical shifts remind us that the EU urgently needs to take more responsibility for its own security by acting in its neighbourhood and beyond, with partners whenever possible and alone when necessary.” Ukrainan sodan korostetaan tekevän muutoksesta yhä välttämättömämpää. Aineistossa tuodaan esiin, että unioni on saavuttanut pisteen, jossa muutoksen tarvetta ei voida enää sivuuttaa, ja nykyinen poliittinen muutosvoima on hyödynnettävä unionin puolustuskyvyn ja strategisen ajattelutavan uudistamiseksi; ”We must use the new momentum to ensure that we, finally, equip ourselves with the mind-set, the means and the mechanisms to defend our Union, our citizens and our partners.” Lopulta kyse on unionin uskottavuuden palauttamisesta.

Aineistossa korostetaan paluuta perinteiseen voimapolitiikkaan, jossa pehmeä valta ei enää riitä turvallisuuden takeeksi. Nykyistä maailmanpoliittista tilannetta kuvaillaan raa’aksi valtakamppailuksi, jossa narratiivit ja resurssit valjastetaan poliittisen kilpailun välineiksi; ”History is accelerating once again. This crisis has made it even clearer that we live in a world shaped by raw power politics, where everything is weaponised and where we face a fierce battle of narratives.” Muuttuneessa toimintaympäristössä myös pehmeä valta on aseellistettu; ”Interdependence is increasingly conflictual and soft power weaponised: vaccines, data and technology standards are all instruments of political competition.” Tämä väkivaltaisempi ja arvaamattomampi ympäristö haastaa unionin perinteisen vision ja pakottaa sen uudelleenarvioimaan keinojaan omien etujensa puolustamiseksi.

Muuttuneeseen toimintaympäristöön vastaaminen edellyttää unionilta strategista ja operatiivista ”kvanttihyppyä”, sillä nykyinen valmiustaso nähdään riittämättömänä suhteessa globaalien kilpailijoiden kehitystahtiin; ”Despite the progress we have achieved over the past years, there is a major risk of being outpaced by our competitors: a lot remains to be done for the EU to raise its geopolitical posture. This is why we need a quantum leap forward to develop a stronger and more capable European Union that acts as a security provider.” Jotta EU voisi toimia uskottavana turvallisuuden tuottajana, sen on kyettävä nopeampaan ja tehokkaampaan päätöksentekoon kaikilla operatiivisilla osa-alueilla. Tämä vaatii vahvaa poliittista tahtoa sekä joustavuutta erityisesti sotilaalliseen puolustukseen liittyvissä kysymyksissä, joissa yksimielisyysvaatimus voi hidastaa kriisinhallintatehtävien toteuttamista; ”The EU must become faster and more capable and effective in its ability to decide and act. This requires

political will. With unanimity as the norm for decision-making having military or defence implications, we need more rapidity, robustness and flexibility to undertake the full range of crisis management tasks.” Tarvittava muutos ei ole siis ainoastaan resurssipohjainen, vaan se vaatii perustavanlaatuista asennemuutosta unionin sisällä ja tahtotilaa unionin globaalien painoarvon kasvattamiseksi.

Aineistossa korostetaan, että muuttuneessa toimintaympäristössä turvallisuushaasteet ovat moninaisempia ja kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa; ”The overall security landscape has become more volatile, complex and fragmented than ever due to multi-layered threats.” Tämän vuoksi myös unionilta vaaditaan huomattavasti vahvempaa päättäväisyyttä ja nopeampaa reagointikykyä. Vastapainoksi aggressiolle esitetään jäsenvaltioiden välistä vastavuoroista avunantoa ja solidaarisuutta, joiden merkitys korostuu uudessa geopoliittisessa asetelmassa; ”we recognise that there is a new strategic landscape emerging that requires us to act with a far greater sense of urgency and determination and show mutual assistance and solidarity in case of aggression against one of us.” Konkreettiset muutokset ja toimet ovat välttämättömiä, sillä geopoliittinen tilanne muuttuu nyt ennennäkemättömällä vauhdilla. Muutos ei tule tapahtumaan yhdessä yössä; ”We must be ambitious because, the fast-worsening strategic environment is forcing us to act.” Muutos on prosessi, mutta strateginen ympäristö pakottaa unionin välittömään tason nostoon sen kunnianhimoissa.

4.2.3 Eurooppalaiset arvot ja periaatteet

”Together, we will implement our common security and defence objectives to build a European Unity that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and security.”

Kolmantena keskeisenä teemana aineistosta nousee esiin eurooppalaiset arvot ja periaatteet. Yhdentymistä rakennetaan aineistossa korostamalla työtä turvallisemman maailman puolesta. Euroopan unioni on viimeisten vuosikymmenten aikana omaksunut merkittävän roolin vakauden, eurooppalaisten etujen ja rauhan turvaamisessa niin mantereella kuin globaalisti; ”Over the last seven decades, the EU has been playing a major role for stability on our continent, projecting European interests and values and contributing to peace and security around the world.” Yhdentymistä perustellaan aineistossa nimenomaan Euroopan oman edun ja suvereniteetin vahvistamisena. Kansainvälinen vapaus, rauha ja turvallisuus nähdään

arvoina, joiden puolesta Euroopan on taisteltava; ”In line with our agreed level of ambition, we will work together to swiftly adapt our military forces and civilian capacities so that they are capable to act rapidly, contribute to securing our interests and values, enhancing our resilience and protecting the Union and its citizens.” Strateginen kompassi esitetään välineenä, joka pakottaa unionin kantamaan sille kuuluvan turvallisuuspoliittisen vastuun juuri tässä hetkessä; ”Compass will help us, finally, face our security responsibilities, in front of our citizens and the rest of the world. If not now, then when?” Aika toimia vapauden puolesta on nyt.

Yhteistyön merkitystä korostetaan aineistossa myös eurooppalaisten innovaattoreiden ja tuottajien tukemisen näkökulmasta. Suorituskykyjen yhteinen kehittäminen nähdään keinona saavuttaa merkittäviä etuja ja parantaa toiminnan tehokkuutta; ”We recognise that investing more in collaborative capability development ensures more efficiency by increasing economies of scale and greater effectiveness when acting. It also supports European innovators and manufacturers. Achieving technological sovereignty in some critical technology areas, mitigating strategic dependencies in others, and reducing the vulnerability of our value chains are critical if we are to meet the challenges of a more dangerous world and be more resilient.” Samalla korostetaan strategista tarvetta saavuttaa teknologinen suvereniteetti kriittisillä aloilla ja vähentää strategisia riippuvuuksia. Nämä toimet esitetään välttämättöminä edellytyksinä unionin resilienssin vahvistamiselle vaarallisemmassa toimintaympäristössä.

Aineistossa tuodaan esiin multilateralismin kriisi ja välttämättömyys tukea sääntöpohjaista globaalia järjestystä. Unionin on toimittava johdonmukaisena poliittisena toimijana suojellakseen demokraattisia arvojaan ja kyetäkseen kantamaan laajempaa vastuuta niin Euroopan turvallisuudesta kuin kansainvälisestäkin turvallisuudesta; ”We must act as a strong and coherent political actor to uphold the values and principles underpinning our democracies, take more responsibility for the security of Europe and its citizens and support international peace and security, as well as human security.” Aineistossa korostetaan, että universaalien arvojen murtuessa on tapahtunut paluu takaisin voimapolitiikkaan, jossa jotkin valtiot pyrkivät sääntöjen sijasta toimimaan historiasta kumpuavien etupiirijakojen pohjalta; ”The return to power politics leads some countries to act in terms of historical rights and zones of influence, rather than adhering to internationally agreed rules and principles and uniting to promote international peace and security.” Tällaisen kehityksen katsotaan olevan perustavanlaatuisessa ristiriidassa eurooppalaisten periaatteiden kanssa, ja geopolitiittisen kontekstin nopea muutos tekee sääntöpohjaisen järjestyksen puolustamisesta entistä kiireellisempää; ”the difference this

time lies in the speed at which the geopolitical context is changing. This makes the case for action more urgent and indeed compelling.” Voimapolitiikan paluu vaatii myös unionilta kykyä asettaa voimaa aatteidensa taakse. Aineistossa korostetaan Euroopan olevan valmis kantamaan vapauden puolustamisesta koituvat raskaatkin kustannukset; ”We showed that we are ready to pay a severe price to defend our security and that of our partners – the price of freedom.” Tämä kuvastaa unionin strategista heräämistä, jossa vapauden ja turvallisuuden säilyttäminen nähdään arvovalintana.

Yhteiset arvot ja periaatteet muodostavat aineistossa toistuvan retorisen teeman, jossa sitoutuminen rauhaan ja turvallisuuteen esitetään integraation olemassaolon ehtona. Unionin yhteiset turvallisuus- ja puolustuspoliittiset tavoitteet kytketään suoraan kansalaisten, arvojen ja intressien suojelemiseen sekä kansainvälisen vakauden edistämiseen; ”Together, we will implement our common security and defence objectives to build a European Union that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and security.” Aineistossa korostetaan, että nykyisessä tilanteessa uhattuina ovat koko kansainvälistä järjestelmää ohjaavat normit, mikä velvoittaa unionin puolustamaan globaalia sääntöpohjaista järjestystä. EU:n onkin kyettävä lunastamaan roolinsa paitsi normien asettajana, myös aktiivisena vastuunkantajana, joka on valmis ottamaan riskejä rauhan turvaamiseksi; ”The EU is a norm setter and has been a consistent leader investing in effective multilateral solutions. With our crisis management missions and operations operating on three continents, we have shown that we are ready to take risks for peace and shoulder our share of global security responsibilities.” Historiaan pohjaavat siteet sekä yhteiset perustavanlaatuiset arvot ja periaatteet nähdään siten taistelemisen arvoisina.

4.2.4 Ulkopuolinen uhka ja tulevaisuuden epävarmuus

”The war in Ukraine is the most serious security crisis in Europe in decades, but threats to European security clearly come from a variety of sources, both within Europe and beyond.”

Neljäntenä teemana aineistosta nousee esiin ”ulkopuolinen uhka ja tulevaisuuden epävarmuus”. Sekä valtiolliset että ei-valtiolliset toimijat kehittävät jatkuvasti taktiikoitaan ja teknologisia prosessejaan, mikä haastaa unionin perinteisen turvallisuuskäsityksen. Aineistossa painotetaan, että Euroopan unionin on kyettävä vastaamaan näihin haasteisiin turvatakseen oman strategisen liikkumavaransa ja tulevaisuutensa. Seuraavan vuosikymmenen tavoitteena

onkin saavuttaa ”kvanttihyppy” kohti päättäväisempää ja kyvykkäämpää turvallisuustoimijuutta, jossa keskiöön nousevat yhteinen suunnittelu, harjoitustoiminta ja kyky nopeaan joukkojen siirtoon; ”Over the next decade, we will make a quantum leap to become a more assertive and decisive security provider, better prepared to tackle present and future threats and challenges. Our ability to deploy, exercise and plan together is central to our ambition.” Tämä korostaa asiakirjan viestiä siitä, että pelkkä poliittinen tahto ei riitä, vaan uskottava turvallisuustoimijuus vaatii tuekseen konkreettisia operatiivisia työkaluja ja saumatonta jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

Aineistossa nostetaan esiin unionin ulkopuolisten alueiden epävakaus ja siitä kumpuava jatkuva epävarmuus ja turvallisuusuhka. EU nähdään näiden haasteiden hallintaan sitoutuneena toimijana, jonka velvollisuutena on tukea alueellisia rauhan ja turvallisuuden rakenteita operatiivisella yhteistyöllä samanmielisten kumppaneiden kanssa; ”We are committed to working with like-minded partners through operational cooperation on the ground, particularly where these efforts support regional peace and security structures and initiatives.” Yhdistettynä nämä uhat vaikuttavat suoraan kansalaisten turvallisuuteen, kriittiseen infrastruktuuriin sekä rajojen kestävyys. Aineistossa tuodaan kuitenkin esiin, että vaikka edistystä on tapahtunut, unionin kollektiivinen suorituskyky on riittämätön vastaamaan uhkakuvien voimistumiseen; ”Despite important progress in recent years, the EU is collectively underequipped to counter the whole range of threats and challenges it faces.” Elämme strategisen kilpailun ja moninaisten turvallisuusuhkien aikakautta, jossa perinteiset toimintatavat eivät enää takaa Euroopan turvallisuutta.

Aineistossa korostetaan, kuinka järjestelmällinen kilpailu ja ulkoiset uhat koettelevat unionin strategista kestävyyttä, mikä tekee toiminnan tehostamisesta välttämätöntä. Muuttuva uhkakuvien kirjo on läpi aineiston toistuva tema, mutta erityisesti Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on osoittanut polttavan tarpeen vahvistaa puolustusjoukkojen liikkuvuutta niin unionin sisällä kuin sen rajojen ulkopuolellakin; ”Russia’s military aggression against Ukraine has confirmed the urgent need to substantially enhance the military mobility of our armed forces within and beyond the Union.” Sodan paluu Eurooppaan kehystetään aineistossa perustavanlaatuisena historiallisena käännekohtana, joka pakottaa unionin yhtenäistymään. Käsillä oleva tilannekuva on hälyttävä: sota todistaa turvallisuusympäristön olevan ennakoitua vaarallisempi, jolloin strateginen passiivisuus ei ole enää kestävä vaihtoehto. Nykyinen tilaisuus toimia nähdäänkin ratkaisevana testinä sille, kykeneekö unioni muodostamaan yhtenäisen ja uskottavan vastauksen aikakauden eksistentiaalisii haasteisiin.

Kasvava globaali epävakaus edellyttää aineiston mukaan integraation syventämistä, jotta unioni kykenee kohtaamaan tulevaisuuden taistelulentät; ”we will step up our efforts both at the national level and through a more ambitious use of EU instruments to be better prepared for the future battlefield and the next generation technology.” Sotilaallisen ja teknologisen ylivoimaisuuden saavuttaminen ja ylläpitäminen nähdään elinehtona epävarmassa toimintaympäristössä, jossa toisiinsa kytkeytyneet uhat vaarantavat suoraan kansalaisten turvallisuuden ja unionin yhteisen edun. EU:n tavoitteena tulisikin olla kyky muovata tulevaisuutta omien arvojensa mukaiseksi; ”All these challenges are multifaceted and often interconnected. Our security is at stake, at home or overseas. We must be able and ready to protect our citizens, defend our shared interests, project our values and contribute to shape the global future.” Erityisesti terrorismi ja joukkotuhoukseiden leviäminen nostetaan aineistossa esimerkkeinä uhista, joiden katsotaan muuttavan turvallisuuspoliittista viitekehystä peruuttamattomasti tulevien vuosikymmenten aikana.

Aineiston retoriikassa korostuu vaatimus uudesta turvallisuuspoliittisesta realismista suhteessa monimuotoisiin ja jaettuihin uhkiin, joihin unioni ei ole aiemmin kyennyt vastaamaan riittävän painokkaasti. Puolustuspoliittisen integraation syventäminen esitetään ehdottomana edellytyksenä EU:n turvallisuus- ja puolustusagendalle seuraavalle kymmenelle vuodelle. Uhkakuvien todetaan kumpuavan sekä Euroopan sisältä että sen ulkopuolelta, ja Ukrainan sota määrittellään maanosan vakavimmaksi turvallisuuskriisiksi vuosikymmeniin; ”The war in Ukraine is the most serious security crisis in Europe in decades, but threats to European security clearly come from a variety of sources, both within Europe and beyond.” Venäjän lisäksi useat muutkin toimijat pyrkivät laajentamaan poliittista vaikutuspiiriään ja haastamaan vallitsevaa kansainvälistä järjestystä; ”The present international reality is based on the combination of dynamics with an increasing number of actors seeking to expand their political space and challenge the security order.” Tämän pirstaloituneen toimintaympäristön hallinta edellyttää unionilta yhtenäistä toimintamallia, jota pidetään ainoana tehokkaana tapana vastata käsillä oleviin kriiseihin; ”An integrated approach to respond to major crises is essential.” Uuden turvallisuuspoliittisen realismin korostaminen toimii tässä yhteydessä keinona siirtää painopistettä pehmeästä diplomatiasta kohti kovempaa ja yhtenäisempää strategista toimijuutta, jota vallitseva kriisiympäristö edellyttää.

Ukrainan tukeminen esitetään aineistossa paitsi moraalisen velvoitteenä, myös strategisena välttämättömyytenä, joka edellyttää jatkuvaa poliittista, taloudellista ja logistista panostusta kansainvälisessä rintamassa; ”We will continue to support Ukraine and its people together

with our international partners, including through additional political, financial, humanitarian and logistical support.” Ukrainan sodan lopputuloksella nähdään olevan suora kytkös koko Euroopan turvallisuuteen ja maanosan tulevaan kehityssuuntaan. Tämän vuoksi aineistossa korostetaan ennakoitua ja strategista varautumista: unionin on vahvistettava puolustuskykyään ja varustettava puolustusvoimansa vastaamaan nykyisen toimintaympäristön vaativiin haasteisiin; ”We need to strengthen our defence capabilities and equip our military forces for the challenges of the world we face.” Tämä alleviivaa aineistossa esiin tulevaa keskeistä logiikkaa, jossa Ukrainan puolustustaistelun tukeminen ja Euroopan oman puolustuskyvyn rakentaminen nähdään toisiaan tukevin ja erottamattomina prosesseina.

Taulukko 5.2.5. Aineistosta 2 (Strategic Compass for Security and Defence) analyysin pohjalta tunnistetut teemat sekä niiden keskeiset piirteet.

Kumppanuudet, yhteistyö ja EU vahvempana liittolaisena	Uusi muuttunut toimintaympäristö	Eurooppalaiset arvot ja periaatteet	Ulkopuolinen uhka ja tulevaisuuden epävarmuus
Yhteistyötä tarvitaan, jotta EU:sta voisi tulla vahvempi poliittinen toimija ja turvallisuuden tuottaja	Uhkien kirjo on muuttunut entistä moninaisemmaksi ja vaikeasti ennakoitavaksi	EU:n on tehtävä työtä turvallisemman maailman puolesta	Sekä valtiolliset että ei-valtiolliset toimijat pyrkivät laajentamaan poliittista vaikutuspiiriään ja haastamaan vallitsevaa kansainvälistä järjestystä
Euroopalla on oltava aktiivisempi rooli globaalissa turvallisuuspolitiikassa	Epävakaas, konfliktit ja sota unionin välittömässä läheisyydessä vaatii uudenlaisia toimia	Integraatio vahvistaa Euroopan oman etua ja suvereniteettia	Unionin ulkopuolisten alueiden epävakaas ja siitä kumpuava jatkuva epävarmuus ja turvallisuusuhka
Rauhan palauttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä kumppanien ja liittolaisten kanssa	Uhkien moninaistuksessa unionin on vahvistettava globaalia toimijuuttaan ja ajettava aktiivisesti omia intressejään	EU:n on toimittava vapauden ja globaalien sääntöpohjaisen järjestyksen puolesta	EU:n velvollisuutena on tukea alueellisia rauhan ja turvallisuuden rakenteita
Edellytetään EU:lta merkittävämpää vastuunottoa omasta ja globaalista turvallisuudesta	Uusi toimintaympäristö vaatii välitöntä valmiutta vastata ennakoimattomiin haasteisiin	Strateginen tarve saavuttaa teknologinen suvereniteetti kriittisillä aloilla	Unionin kollektiivinen suorituskyky on riittämätön vastaamaan uhkakuvien voimistumiseen

Samanmielisyys ja jaettu arvopohja kumppanuuksien pohjana	Tarvitaan kykyä puhua voiman kieltä	Multilateralismin kriisi ja välttämättömyys tukea sääntöpohjaista globaalia järjestystä	Sodan paluu Eurooppaan merkitsee historiallista käännekohtaa, joka pakottaa unionin yhtenäistymään
Vain yhdessä on mahdollista muuttaa tulevaisuutta	Uusi geopolitiittinen todellisuus velvoittaa myös unionin kantamaan suurempaa vastuuta omasta turvallisuudestaan	EU:n on suojeltava demokraattisia arvoja ja kannettava laajemmin vastuuta turvallisuudesta	Toisiinsa kytkeytyneet uhat vaarantavat suoraan kansalaisten turvallisuuden ja unionin yhteisen edun
Yhteistyön kautta voidaan saavuttaa uskottavampi rooli globaalina toimijana	Muutoksen tarvetta ei voida enää sivuuttaa	Voimapolitiikan paluu vaatii myös unionilta kykyä asettaa voimaa aatteidensa taakse	Uhkakuvat kumpuavat niin Euroopan sisältä kuin sen ulkopuoleltakin
Unionin on kyettävä toimimaan niin kumppanien kanssa kuin itsenäisestikin	On tapahtunut paluu perinteiseen voimapolitiikkaan, jossa pehmeä valta ei enää riitä turvallisuuden takeeksi	Vapauden ja turvallisuuden säilyttäminen Euroopan arvovalinta	Ukrainan sota Euroopan vakavin turvallisuuskriisi vuosikymmeniin
	EU:n nykyinen valmiustaso nähdään riittämättömänä suhteessa globaalien kilpailijoiden kehitystahtiin	EU:n on kyettävä lunastamaan roolinsa aktiivisena vastuunkantajana	

4.3 Vertaileva analyysi: Siirtymä hallitustenvälisestä koordinaatiosta ylikansalliseen integraatioon

Tässä luvussa vastataan kolmanteen tutkimuskysymykseen analysoimalla, miten Euroopan unionin puolustuspoliittinen retoriikka on kehittynyt ja muuttunut kahden keskeisen strategisen asiakirjan, Strategisen kompassin ja Valkoisen kirjan, julkaisujen välillä. Analyysi jakautuu kahteen keskeiseen ulottuvuuteen: uhkakuvien vakiintumiseen ja strategisen autonomian syvenemiseen.

Aineistoja vertailtaessa voidaan todeta niistä analyysin pohjalta nousevien teemojen olevan osittain päällekkäisiä. Valkoisesta kirjasta nousee esiin viisi yläteemaa: ”Talous, kilpailukyky ja investoinnit”, ”Euroopan yhteinen tulevaisuus”, ”Ulkopuolelta tuleva akuutti uhka”, ”Eurooppalaiset arvot ja historia” sekä ”Ukrainan sota”. Strategisesta kompassista nousee esiin seuraavat neljä yläteemaa: ”Kumppanuudet, yhteistyö ja EU vahvempana liittolaisena”, ”Uusi muuttunut toimintaympäristö”, ”Eurooppalaiset arvot ja periaatteet” sekä ”Ulkopuolinen uhka ja tulevaisuuden epävarmuus”. Aineistoissa puolustuspoliittisen yhdentymisen tarvetta perustellaan samankaltaisilla teemoilla, mutta painotuseroja on kuitenkin analyysin pohjalta havaittavissa.

4.3.1 Ulkopuolinen uhka: Epävarmuudesta välttämättömyyteen

Kummankin aineiston analyysissä nousee vahvasti esille ulkopuolelta tuleva uhka. Retoriset painotukset ja uhan luonne eroavat kuitenkin aineistojen välillä jossain määrin. Aineistojen analyysi paljastaa, että unionin turvallisuuspoliittinen kieli on tiukentunut ja muuttunut strategisemmaksi kolmen vuoden aikana.

Strategisessä kompassissa (2022) ulkopuolinen uhka tuodaan esiin laajana ja monimuotoisena epävarmuuden tilana. Uhkakuvien nähdään kumpuavan useista lähteistä: niin valtiollisista kuin ei-valtiollisista toimijoista sekä unionin lähialueiden epävakaudesta kuin unionin sisältäkin. Retoriikka painottaa uhkien keskinäistä kytkeytymistä toisiinsa ja niiden suoraa vaikutusta kansalaisten turvallisuuteen. Vaikka Ukrainan sota tunnustetaan vuosikymmenten vakavimmaksi kriisiksi, se esitetään yhtenä osana laajempaa globaalia epävakautta. Integraatiota perustellaan tässä vaiheessa unionin ”kollektiivisellä riittämättömyydellä” ja velvollisuudella tukea globaaleja rauhanrakenteita.

Valkoisessa kirjassa (2025) retoriikka on siirtynyt huomattavasti suurempaan ja akuutimpaan uhka-arvioon turvallisuuspoliittisen tilanteen suhteen. Vuoden 2022 Strategisessä kompassissa korostuu turvallisuuspoliittinen epävarmuus, kun taas vuoden 2025 Valkoinen kirja korostaa selviytymistä: ilman puolustuspoliittista yhdentymistä Euroopalla ei ole tulevaisuutta. Uhka ei ole enää epämääräinen tai monisuuntainen, vaan se kulminoituu vahvasti Venäjän ekspansiiviseen politiikkaan, joka nähdään pysyvänä ja perustavanlaatuisena vaarana eurooppalaiselle elämäntavalle.

Analyysin perusteella voidaan todeta, että retoriikka on kehittynyt kolmessa vuodessa turvallisuuspoliittisesta koordinaatiosta kohti sota-ajan realismia. Vuonna 2022 sota oli ”historiallinen käännekohta”, joka pakotti unionin pohtimaan yhtenäisyyttään, mutta vuonna 2025 se on normalisoitunut tilaksi, joka vaatii unionilta kykyä sopeutua täysimittaisen sodankäynnin mahdollisuuteen. Strategisesta toimijuudesta on tullut elinehto, ja integraatiota ei enää esitetä vaihtoehtona muiden joukossa, vaan ainoana keinona turvata Euroopan tulevaisuus.

4.3.2 Eurooppalaiset arvot: Idealismista strategiseen realismiin

Eurooppalaiset arvot nousevat yläteemana esiin kummastakin tarkasteltavasta aineistosta. Molemmat aineistot sitovat puolustuspoliittisen integraation syvälle eurooppalaiseen arvopohjaan, mutta asiakirjojen lähestymistavat heijastavat erilaista suhdetta voimapolitiikkaan ja historiaan. Valkoisessa kirjassa arvot kytketään aiempaa tiiviimmin ”voiman kieleen” ja suorituskäytännön. Siinä missä Strategisessa kompassissa arvoja ja periaatteita korostetaan unionin identiteetin perustana, Valkoisessa kirjassa ne esitetään kohteina, joiden puolustaminen vaatii teollista ja taloudellista ylivoimaisuutta.

Strategisessa kompassissa (2022) eurooppalaiset arvot tuodaan esiin globaalina vastuuna puolustaa multilateralismia. Unioni nähdään asiakirjassa toimijana, jonka roolina on tehdä työtä turvallisemman maailman puolesta ja suojella vapautta multilateralismin kriisin keskellä. Asiakirjan retoriikassa korostuu EU:n rooli vastuunkantajana, joka havahtuu tilanteeseen, jossa voimapolitiikan paluu vaatii kykyä asettaa voimaa aatteidensa taakse. Tässä vaiheessa arvojen voidaan nähdä toimivan integraation moottorina, joka velvoittaa unionia kasvamaan ulos perinteisestä roolistaan ja tavoittelemaan teknologista suvereniteettia omien periaatteidensa turvaamiseksi.

Valkoisessa kirjassa (2025) painopiste siirtyy globaalista idealismin tavoittelusta kohti turvallisuuspoliittista realismia. Asiakirjan retoriikassa eurooppalaiset arvot kytketään Euroopan sotaisaan historiaan ja näin muistutetaan siitä, ettei unioni voi enää luottaa sääntöpohjaisen järjestyksen automaattiseen palautumiseen. Valkoisessa kirjassa korostetaan unionin omaa selviytymistä: Ukrainan tukeminen nähdään moraalisenä välttämättömyytenä, mutta samalla tuodaan esiin, että EU:n hajanaisuus on heikentänyt sen uskottavuutta globaalina toimijana.

4.3.3 Talous ja yhteistyö: Kumppanuuksista teolliseen omavaraisuuteen

Merkittävin painotusero aineistojen välillä liittyy talouden ja yhteistyön rooliin. Siinä missä vuoden 2022 Strateginen kompassi painottaa suhteita ulkopuolisiin toimijoihin, vuoden 2025 Valkoinen kirja on selkeästi kääntänyt katseen unionin sisäiseen toimintakykyyn.

Strategisessa kompassissa (2022) yhteistyötä rakennetaan kumppanuuksien ja globaalin toimijuuden kautta. Retoriikan keskiössä on EU vahvempana liittolaisena, joka kantaa vastuuta paitsi omasta niin myös globaalista turvallisuudesta. Integraatiota perustellaan tarpeella saavuttaa uskottavuutta poliittisena toimijana ja tämä nähdään saavutettavan tiiviillä yhteistyöllä samanmielisten kumppanien ja liittolaisten kanssa. Yhteistyön voidaan nähdä viittaavan diplomatiaan ja koordinaatioon tavoitteena muuttaa tulevaisuutta toimimalla yhtenäisenä rintamana kansainvälisellä areenalla.

Valkoisessa kirjassa (2025) painopiste sen sijaan siirtyy ulkoisista suhteista sisäiseen suorituskykyyn ja resurssipolitiikkaan. Yhteistyö määritellään investointien, yhteishankintojen ja kilpailukykyyn kautta, eikä enää pelkästään diplomaattisella kyvyllä toimia yhdessä. Retoriikka on näin ollen muuttunut talouskeskeisemmäksi. Valkoisessa kirjassa unioni nähdään toimijana, jonka on turvattava teollinen toimintakykynsä välttääkseen putoamisen globaalin kehityksen kelkasta. Integraatiota perustellaan ikään kuin leveämmillä hartioilla, millä viitataan taloudellisen taakan jakamiseen ja resurssien ylikansalliseen hallintaan. Erityisen tärkeänä osana tuodaan esiin ukrainalaisen osaamisen integroiminen osaksi eurooppalaista puolustusteollisuutta.

Analyysin pohjalta voidaan todeta, että Euroopan unionin retoriikka integraation syventämisestä puolustuspoliittisella alalla on kokenut tarkasteltavien asiakirjojen julkaisujen välillä käänteen. Vuonna 2022 unioni haki paikkaansa turvallisuuden tuottajana suhteessa muihin toimijoihin, kun taas vuonna 2025 se pyrkii hakemaan turvaa sisäisestä yhteistoimijuudesta. Turvallisuuspoliittinen kriisi on näin ollen pakottanut unionin syventämään yhdentymistä keskeisillä osa-alueilla, jotka perinteisesti kuuluvat jäsenvaltioiden tiukimman suvereniteetin alle.

4.3.4 Ukrainan sota: Akuutista kriisistä integraation moottoriksi

Ukrainan sodan rooli aineistojen välillä kuvastaa sodan muuttumista pysyvämmäksi asiantilaksi Euroopassa sekä yleisen turvallisuuspoliittisen tilanteen muutosta. Strategisen kompassin julkaisuhetkellä sota näyttäytyi välittömänä kriisinä, joka vaati solidaarisuutta ja heräämistä uuteen toimintaympäristöön. Vuonna 2025 julkaistussa Valkoisessa kirjassa Ukrainan sota nousee pysyvämpänä itsenäisenä teemana, joka perustelee integraation suventämistä peruuttamattomalla tavalla.

Strategisessa kompassissa (2022) Ukrainan sota ei nouse omana temaattisena kokonaisuutenaan, vaan se korostaa aineistossa geopolitiittista heräämistä, joka heijastuu kaikkiin muihin teemoihin. Retoriikka keskittyy sodan aiheuttamaan välittömään epävakauteen ja tarpeeseen reagoida muuttuneeseen tilanteeseen. Tässä vaiheessa sota on ulkoinen kriisi, joka pakottaa unionin tarkastelemaan suorituskykynsä vajavuuksia, mutta sen pitkäaikaisia vaikutuksia integraation pysyvämpiin rakenteisiin vasta hahmotellaan.

Valkoisessa kirjassa (2025) Ukrainan sota nousee omana itsenäisenä teemana aineistosta. Ukrainan sota kytketään suoraan Euroopan unionin tulevaisuuteen. Retoriikka on muuttunut syvällisemmäksi ja sodasta ei puhuta enää vain kriisinä, vaan sen nähdään tuoneen esiin Euroopan haavoittuvuudet tavalla, joka tekee strategisesta autonomiasta EU:n ainoan vaihtoehdon. Merkittävin retorinen muutos on Ukrainan ja Euroopan tulevaisuuksien kokonaisvaltainen yhteenkietominen. Integraatiota ei perustella enää vain moraalisella velvollisuudella auttaa Ukrainaa, vaan voimakkaammalla tarpeella turvata Euroopan oma turvallisuuspoliittinen vakaus ja rajansa tilanteessa, jossa sota on osoittanut aiemmin vallinneen turvallisuusjärjestyksen murtuneen.

Ukrainan sodan jatkuminen on muuttanut retoriikan luonnetta. Sota ei enää ole niinkään peruste toimia yhdessä muiden kanssa, vaan peruste sille, että Euroopan on kyettävä turvaamaan itsensä myös itsenäisesti. Tämä alleviivaa siirtymää kohti syvempää strategista autonomiaa, jossa Ukrainan sota toimii pysyvänä perusteena ylikansallisen puolustuspolitiikan syventämiselle unionin sisällä.

4.3.5 Johtopäätös vertailusta: Strategisen autonomian uudelleenmäärittely ja integraation syveneminen

Näiden kahden asiakirjan rinnakkaistarkastelu mahdollistaa analyysin siitä, miten unionin turvallisuus- ja puolustuspoliittinen ajattelu on muuttunut aikaisemmasta visiota ja periaatteita painottavasta lähestymistavasta kohti konkreettisempaa, tuotantokykyyn ja resursseihin tukeutuvaa integraatiota. Lisäksi vertailu tarjoaa mahdollisuuden arvioida, millä tavoin EU:n puolustuspoliittinen yhdentymisen ja strateginen autonomia ymmärretään eri ajankohtien poliittisissa kontekstissa ja miten jäsenvaltioiden yhteinen tahtotila näyttäytyy muuttuvassa turvallisuusympäristössä.

Vertaileva analyysi osoittaa, että Euroopan unionin puolustuspoliittinen retoriikka on kokenut muutoksen vuosien 2022 ja 2025 välillä. Yhteenvetona voidaan todeta, että vaikka molemmat asiakirjat rakentavat käsitystä yhdentymisestä samojen perusarvojen ja uhkakuvien ympärille, vuoden 2025 retoriikka on huomattavasti rakenteellisempaa ja teollisempaa. Vuoden 2022 ”geopoliittinen herääminen” on vaihtunut vuoden 2025 ”strategiseen realismiin”. Integraation ajurina ei ole enää vain halu toimia yhdessä, vaan pakko saavuttaa teknologinen ja teollinen suvereniteetti vaarallisemmaksi muuttuneessa maailmassa. Tämä merkitsee siirtymää pehmeästä koordinaatiosta kohti kovaa, investointeihin ja rakenteelliseen riippumattomuuteen perustuvaa puolustusunionia.

Ukrainan sodan normalisoituminen ja Venäjän asettama pysyvä uhka ovat toimineet moottorina, joka pakottaa unionin ylittämään perinteiset hallitustenvälisyyden rajat. Retoriikka on muuttunut arvopohjaisesta vastuunkannosta eksistentiaaliseksi selviytymisen strategiaksi. EU:n puolustuspoliittinen yhdentymisen ei näyttäydy tarkastellun aineiston valossa enää vain poliittisena valintana, vaan se näyttäytyy ainoana keinona turvata eurooppalainen elämäntapa ja geopoliittinen tulevaisuus muuttuneessa maailmanjärjestyksessä. Jos Strateginen kompassi kysyy, onko EU valmis vastaamaan haasteisiin, Valkoinen kirja vastaa asettamalla toiminnalle eksistentiaalisen aikarajan; ”if not now, then when?”

5 Johtopäätökset

Tässä luvussa tarkastellaan tutkielman keskeisiä löydöksiä suhteessa tutkimuskysymyksiin ja tutkielmalle asetettuun hypoteesiin. Tavoitteena on koota yhteen niin analyysissa esiin nousseet keskeiset havainnot, kuin myös pohtia niiden merkitystä osana laajempaa keskustelua koskien Euroopan unionin strategista autonomiaa ja yhteisen puolustuspoliittisen tahtotilan syventämistä. Lisäksi pohditaan, kuinka tutkielman aihetta voisi jalostaa vielä pidemmälle tulevaisuudessa.

Ensimmäinen tutkimuskysymys liittyi siihen, miten komission tuorein strateginen asiakirja, Valkoinen kirja (2025), määrittelee unionin suuntaa turvallisuuspoliittisena toimijana ja millaisilla retorisilla keinoilla asiakirja perustelee puolustusyhteistyön syventämisen välttämättömyyttä. Analyysin pohjalta voidaan todeta, että Valkoinen kirja rakentaa käsitystä puolustuspoliittisesta yhdentymisestä ensisijaisesti teollisen ja taloudellisen välttämättömyyden kautta. Asiakirjan retoriikassa unioni määritellään uudelleen turvallisuuspoliittiseksi toimijaksi, jonka suuntaa ohjaa tarve saavuttaa rakenteellinen ja teknologinen suvereniteetti vaarallisemmaksi muuttuneessa maailmassa.

Tutkielman analyysi paljastaa, että asiakirjassa käytetään strategiseen selviytymiseen vetoavaa retoriikkaa oikeuttamaan uusien ylikansallisten instrumenttien tarpeellisuutta. Puolustusyhteistyön syventämistä ei perustella enää vain jäsenvaltioiden välisellä koordinaatiolla, vaan integraatio kytketään erottamattomaksi osaksi unionin kilpailukykystrategiaa. Strateginen autonomia näyttäytyy asiakirjassa siten ensisijaisesti kykyinä vähentää strategisia riippuvuuksia, varmistaa puolustusteollinen resilienssi ja kantaa vastuu omasta turvallisuudesta.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että Valkoinen kirja vahvistaa ajatusta unionista poliittisena toimijana, joka hyödyntää Ukrainan sodan normalisoitumista ja globaalien kilpailun kiristymistä integroidakseen puolustuksen osaksi unionin ylikansallista toimivaltaa. Retoriikka on siirtynyt pehmeästä normatiivisuudesta kohti kovaa, investointeihin ja tehokkuuteen perustuvaa yhdentymistä, jossa taloudellinen suorituskyky nähdään turvallisuuden perimmäisenä takeena.

Toisen tutkimuskysymyksen avulla selvitettiin, miten vuonna 2022 julkaistu Strateginen kompassi rakentaa käsitystä Euroopan unionin puolustuspolitiikan yhdentymisestä ja strategisesta autonomiasta. Tutkimuskysymyksen avulla tarkasteltiin unionin strategista

heräämistä ja integraation syventämisen retoriikkaa Venäjän hyökkäyssodan käynnistymisen jälkeisessä tilanteessa. Analyysin perusteella voidaan todeta, että Strateginen kompassi rakentaa käsitystä puolustuspoliittisesta yhdentymisestä ensisijaisesti geopolittisena heräämisenä ja reaktiivisena vastauksena sitä kohtaavaan välittömään turvallisuushkaan. Asiakirjan retoriikassa integraation syventämistä perustellaan tarpeena vahvistaa unionin uskottavuutta toimijana, joka kykenee suojelemaan arvojaan ja intressejään vaarallisemmaksi muuttuneessa maailmassa.

Tutkielman analyysi tuo esiin, että vuoden 2022 aineistossa strateginen autonomia näyttöytyy ennen kaikkea operatiivisena toimintakykynä. Autonomia määritellään kykynä toimia nopeasti kriisitilanteissa, joko kumppanien kanssa tai yksin. Keskeisenä retorisenä keinona toimii vaatimus oppia ”puhumaan voiman kieltä”, mikä kytkee perinteisen normatiivisen eurooppalaisen pehmeän vallan harjoittajan identiteetin uudenaikaiseen sotilaalliseen tahtotilaan.

Tuloksena voidaan todeta, että Strategisessa kompassissa integraation rakentuminen nojaa vielä vahvasti hallitustenväliseen yhteistyöhön ja jäsenvaltioiden väliseen solidaarisuuteen. Vaikka asiakirjassa asetetaan raamit yhteiselle puolustuspoliittiselle tahtotilalle, yhdentymisen keinot painottuvat operatiivisiin suorituskykyihin, kuten nopean toiminnan joukkoihin ja kumppanuussuhteiden, erityisesti Nato-yhteistyön, vahvistamiseen. Strateginen autonomia rakentuu näin ollen pikemminkin poliittisena ja sotilaallisena liikkumavarana kuin syvänä teollisena integraationa, mikä heijastaa sodan alkuvaiheen tarvetta välittömälle reagoinnille ja yhtenäisyydelle.

Kolmas ja viimeinen tutkimuskysymys keskittyi kokoamaan tutkielman havainnot vertailevaksi analyysiksi, joka osoittaa Euroopan unionin puolustuspoliittisen retoriikan siirtyneen reaktiivisesta kriisinhallinnasta kohti rakenteellista ja teollista integraatiota. Vertailtaessa vuoden 2025 Valkoista kirjaa vuoden 2022 Strategiseen kompassiin, voidaan havaita selkeä siirtymä, joka heijastaa unionin strategisen ajattelun kypsymistä ja syvenemistä kolmen vuoden aikana.

Keskeisin ero aineistojen välillä on strategisen autonomian käsitteellinen muutos. Siinä missä Strategisessa kompassissa autonomia rakentuu operatiivisen toimintakyvyn ja nopean reagoinnin ympärille, Valkoisessa kirjassa painopiste on siirtynyt teolliseen ja teknologiseen suvereniteettiin. Retoriikka on muuttunut jäsenvaltioiden väliseen vapaaehtoiseen koordinaatioon luottavasta puheesta kohti kovaa, ylikansallisia instrumentteja ja yhteisiä investointeja korostavaa puhetta. Integraatiota perustellaan yhä voimakkaammin

turvallisuusympäristön asettamalla eksistentiaalisella välttämättömyydellä sekä tarpeella suojata Euroopan taloudellista ja teknologista kilpailukykyä globaalissa valtakamppailussa.

Tutkielman tulokset osoittavat, että vaikka molemmat asiakirjat tukeutuvat samoihin eurooppalaisiin arvoihin, on näiden arvojen rooli muuttunut. Vuoden 2022 retoriikassa arvot ovat identiteetin perusta, mutta vuoden 2025 retoriikassa ne toimivat ensisijaisesti voimapolitiikan oikeuttajina. Ukrainan sota on puolestaan muuttunut akuutista solidaarisuuden kohteesta historialliseksi käännekohdaksi, joka vaatii unionilta pysyvää muutosta sen suorituskyvyssä. EU:n puolustuspoliittisen yhdentymisen voidaan todeta tällä hetkellä rakentuvan vakiintuneen epävarmuuden retoriikalle. Tämä kehityskulku viittaa siihen, että unioni on siirtymässä kohti uutta integraation paradigmaa, jossa puolustus ei ole enää erillinen osa-alueensa, vaan keskeinen osa unionin laajempaa suvereniteettia ja toimintakykyä 2020-luvun valtakamppailussa.

Tämän tutkielman toteuttamisessa hyödynnettiin laadullista sisällönanalyysia tutkimusmenetelmänä. Menetelmä mahdollisti aineistosta nousevien teemojen tarkastelun loogisesti ja olennaisen tiedon nousemisen esiin. Aineiston teemoittelu mahdollisti sen, että laajasta aineistosta oli mahdollista tunnistaa toistuvia retorisia painopisteitä, jotka kuvaavat unionin puolustuspoliittisen ajattelun muutosta. Teemoittelun avulla aineisto voitiin pelkistää analyttisesti hallittaviksi kokonaisuuksiksi, mikä helpotti sellaisten diskursiivisten jatkuvuuksien havaitsemista, jotka olisivat saattaneet jäädä pelkässä pintatason tarkastelussa huomioimatta. Tämä prosessi muodosti perustan vertailevalle analyysille ja takasi, että tutkielman tulokset pohjautuvat systemaattiseen aineiston tulkintaan eikä irrallisiin havaintoihin.

Jatkossa olisi perusteltua tutkia, miten Euroopan unionin asiakirjoissa esiin tulevat strategiset linjaukset todella jalkautuvat konkreettisiksi toimiksi puolustuspolitiikan alalla. Unionia on monesti kritisoitu sen aikaansaamattomuudesta kriisien keskellä ja olisikin olennaista tietää, kuinka vahvalla poliittisella tahdolla yhdentymistä pyritään rakentamaan strategialinjausten ulkopuolella. Näin saataisiin kattavampaa kuvaa siitä, kuinka Euroopan unionin yhtenäiset linjaukset konkretisoituvat. Lisäksi olisi tärkeää arvioida, onko retorista muutosta tapahtunut merkittävästi myös pidemmällä aikavälillä lisäämällä ajalliseen tarkastukseen myös vanhempia ja tulevia uudempia asiakirjoja. Tuleva tutkimus voisi tarkastella myös tarkemmin, minkälainen prosessi unionilla on tavoitteiden ja linjausten toteuttamisen seuraamiseen. Näin voitaisiin

vastata kysymykseen siitä, jääkö linjaukset helposti vain paperille vai onko käytössä valideja mittareita strategialinjausten seuraamiseen.

Lähteet

Aineisto 1

Euroopan komissio. 2025. Valkoinen kirja Euroopan puolustuksesta – Valmius 2030.

Saatavilla:

<https://commission.europa.eu/document/download/e6d5db69-e0ab-4bec-9dc0-3867b4373019_en?filename=White%20paper%20for%20European%20defence%20-%20Readiness%202030.pdf> [Viitattu 15.4.2026].

Aineisto 2

Euroopan unioni. 2022. Strateginen kompassi turvallisuudelle ja puolustukselle. Saatavilla:

https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-0_en
[Viitattu 15.4.2026].

Online-lähteet

Besch, S. 2019. *Can the European Commission develop Europe's defence industry?*

Saatavilla:

<https://www.cer.eu/sites/default/files/insight_SB.18.11.19.pdf> [Viitattu 15.1.2026].

Borri R.; Isernia P.; Mingardi C.; Olmastroni F. 2024. *European Public Opinion on the Challenges and Future of EU Foreign and Security Policy*. Saatavilla:

<<https://www.cidob.org/sites/default/files/2024-11/JOINT%20RP%202023.%20European%20Public%20Opinion%20on%20the%20challenges%20and%20future%20of%20EU%20foreign%20and%20Security%20Policy.pdf>> [Viitattu 15.10.2025].

Eduskunta. 2024. *Euroopan neuvosto -tietopaketti*. Saatavilla:

<https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kv-jarjestot/euroopanneuvosto/Sivut/default.aspx?TSPD_101_R0=0814c91602ab200015b88f4733e1c512087c52b8964e97b747578ed2bce1a81895774ecf8fa29653081c9e652e>

143000ae7b3e5b1988b73502cc2a884a56aefbc3246657341f3295196486f459772ac8597c9f8a274f117464faeabc9bec4470> [Viitattu 15.10.2024].

Euroopan komissio. 2025. *Preserving Peace – Defence Readiness Roadmap 2030*. Saatavilla:

<https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/9db42c04-15c2-42e1-8364-60afb0073e68_en?filename=Joint-Communication%20_Defence-Readiness-Roadmap-2030.pdf> [Viitattu 15.2.2026].

Euroopan komissio. 2025. *Lehdistötiedote*. Saatavilla:

<https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/fi/ip_25_793/IP_25_793_FI.pdf> [Viitattu 15.10.2025].

Euroopan unionin virallinen lehti, 7.6.2016, C 202/1, *Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoidut toisinnot*. Saatavilla:

<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=OJ%3AC%3A2016%3A202%3AFULL&from=FI>> [Viitattu 15.5.2026].

Euroopan unioni. 2024. *EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikka*. Saatavilla:

<https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/foreign-and-security-policy_fi> [Viitattu 30.9.2024].

Euroopan unioni. 2017. *Rooman sopimus (ETY)*. Saatavilla:

<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0023>> [Viitattu 15.5.2026].

Euroopan unioni. 2022. *A Security and Defence Policy Fit for the Future*. Saatavilla:

<https://www.eeas.europa.eu/eeas/coordinated-annual-review-defence-card_en> [Viitattu 27.10.2024].

Euroopan parlamentti. 2023. *Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka*. Saatavilla:

<<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/159/yhteinen-turvallisuus-ja-puolustuspolitiikka>> [Viitattu 27.3.2024].

Euroopan parlamentti. 2025. Ajankohtaista. *Parlamentti: EU:n on edistettävä vahvoja turvatakuita Ukrainalle*. Saatavilla:

<<https://www.europarl.europa.eu/news/fi/press-room/20250310IPR27232/parlamentti-eu-n-on-edistettava-vahvoja-turvatakuita-ukrainalle>> [Viitattu 14.2.2026]

Eurooppa-neuvosto. 2026. *EU:n puolustusrahasto*. Saatavilla:

<<https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/defence-funding/>> [Viitattu 3.2.2026].

Eurooppatiedotus. 2024. *Historia*. Saatavilla:

<<https://eurooppatiedotus.fi/perustietoa-eusta/historia/>> [Viitattu 22.9.2024].

European Defence Agency. 2023. *EU Defence Ministers agree to prioritise 22 military capabilities to bolster European armed forces*. Saatavilla:

<<https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/11/14/eu-defence-ministers-agree-to-prioritise-22-military-capabilities-to-bolster-european-armed-forces#>> [Viitattu 29.10.2024].

Puolustusministeriö. 2025. *EU:n strateginen kompassi*. Saatavilla:

<https://www.defmin.fi/vastualueet/kansainvalinen_puolustusyhteistyö/eu-yhteistyö/eu_n_strateginen_kompassi#1f2948ab> [Viitattu 15.10.2025].

Tutkimuskirjallisuus

Angelucci, D.; Isernia, P. 2020. *Politicization and security policy: Parties, voters and the European Common Security and Defense Policy*. Sage Journals, 21(1), 64-86.

de Vasconcelos, Á. 2009. *ESDP: A reality check*. Teoksessa Grevi, G.; Helly D.; Keohane D. (edit.) *European Security and Defence Policy; The first 10 years (1999-2009)*. 2009. Saatavilla:

<https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/ESDP_10-web_0.pdf> [Viitattu 15.1.2026].

Eskola J.; Suoranta J. 2008. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

- Gegout, C. 2010. *European Foreign and Security Policy : States. Power, Institutions*. University of Toronto Press.
- Grevi, G.; Helly D.; Keohane D. 2009. *European Security and Defence Policy; The first 10 years (1999-2009)*. The European Union Institute for Security Studies.
- Helwig, N.; Siddi, M.; Sinkkonen, V. 2025. *The European Union's Evolving Vision for the International Order: From Liberal Beacon to Competitive Pole*. Teoksessa *Competing Visions for International Order*. (Ed(s)): 55-65. Routledge.
- Iso-Markku Tuomas. 2024. *EU-NATO relations in a new threat environment: Significant complementarity but a lack of strategic cooperation*. FIIA Briefing Paper, FIIA julkaisut.
- Karjalainen, T.; Iso-Markku, T. 01/2026. *The Enlarging EU as a Security Actor: Capacity Building in the Eastern Neighbourhood and the Western Balkans*. InvigoratEU. Zenodo.
- Koops, J. 2012. *NATO's Influence on the Evolution of the European Union as a Security Actor*. Teoksessa Costa, O.; Knud, E. (edit.) *The Influence of International Institutions on the EU; When Multilateralism hits Brussels*. 2012. Palgrave Macmillan.
- Mustasilta K.; Karjalainen T.; Tammikko T. 2025. *The European Union's crisis management efforts: Evolution amid a shifting international order and the war in Ukraine*. FIIA Briefing Paper, FIIA julkaisut.
- Puusa, A.; Juuti, P. 2020. *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Printon Trükikoda.
- Smith, K. E. 2017. *A European Union global strategy for a changing world?* International Politics 54(4), 503-518.
- Terziev V.; Stefanov S.; Banabakova V. 2018. *Common European Security and Defence Policy*. Proceedings of ADVED 2018- 4th International Conference on Advances in Education and Social Sciences. 132-148.
- Tocci, N. 2017. *From the European Security Strategy to the EU Global Strategy: explaining the journey*. International Politics 54(4), 487-502.
- Tuomi, J; Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen Tutkimus ja Sisällönanalyysi*. Uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.